

Historische Kring Eemnes

maart 2005 jaargang 27, nr. 1

Verschijnt viermaal per jaar

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder

Bestuur

Voorzitter:

mw. L. van Eijle, 035-5882835

Vice-voorzitter:

H. van Hees, Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes, 035-5389849

Secretaris:

R. van der Schaaf, Hasselaarlaan 46
3755 AW Eemnes, 035-5386094

Penningmeester:

J. Frantsen, 035-5310442
HKE-Girorekening nr. 2080362
HKE-Rabobank nr. 315911425

Leden:

R. Ruizendaal, 035-5382945
mw. M. van der Schaaf, 035-5317093
J. Smids, 035-5387572
J. van Wijk, 035-5314689

Ledenadministratie

mw. B. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.
Lidmaatschap leden € 14,- p.j.,
incl. kwartaalblad, excl. verzendkosten.
Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.
Opzegging alleen schriftelijk en voor
1 december.
Losse nrs. € 4,- excl. verzendkosten

Redactie

Eindredacteur: Joop Smids

Opmaak: Hans van Gelder

Redactieadres/advertenties

Graanoogst 3,
3755 HN Eemnes, 035-5387572

Druk

Drukkerij Van Wijland bv - Laren

Het geheel of gedeeltelijk overnemen
van artikelen is slechts toegestaan na
toestemming van de redactie

Internet HKE-actueel

www.historischekringeemnes.nl

Werkgroepen

Bebouwingsgeschiedenis:

R. v.d. Schaaf, Hasselaarlaan 46,
5386094

Biblio/topografie:

P. Kaarsgaren, Willemserf 78, 5386676

Dialecten:

L. van Eijle, 5882835

Genealogie:

H. van Hees, Kerkstraat 15, 5389849

Klederdracht Eem- en Gooiland:

J. Eggenkamp, Wakkerendijk 84,
5387265

Tentoonstelling:

M. v.d. Schaaf, Watersnip 14, 5317093

HKE-1

Inhoud

Nieuwe tentoonstelling in Oudheidkamer	3
Wie kent er nog een leuk verhaal over het water?	4
Wie doet er mee met de nieuwe werkgroep?	5
De hervorming van 1580 in Eemnes (<i>Jan Oud</i>)	6
Huisnummers in Eemnes (<i>Wiebe van IJken</i>)	9
Interview met Hermina Ruizendaal-Schotsman (<i>Hennie Bouma</i>)	25
Interview i.v.m. nieuwbouw in de jaren 1960-1970	40
Schenkingen HKE	42
Wat bedoelde die visboer?	42
Wie kent ze nog?	43
Tussen Vecht & Eem 35 jaar	44
Wie doet er mee? Wie weet er van?	48
Inleveren kopij voor het volgend nummer	48

Van de redactie

Wat valt er nou te vertellen van huisnummers? Vraagt u dat maar eens aan *Wiebe van IJken* of nog beter, leest u zijn artikel over veranderingen van de huisnummers van Meentweg tot Wakkerendijk. Zijn onderzoek is een waardevolle aanvulling op het boek 'Eemnessers door de Eeuwen heen'. Vanaf de huisnummering van 1813 tot nu, is het een stuk eenvoudiger geworden te achterhalen wie waar en in welk huis gewoond heeft.

De tijd zal het leren en inderdaad, vragen werden beantwoord. Toch worden weer nieuwe vragen opgeworpen bij 'De hervorming van 1580 in Eemnes' aldus de auteur *Jan Oud*.

Mevrouw 'Mien' Ruizendaal-Schotsman babbelt vrijmoedig met onze interviewer *Henny Bouma*. Haar ouders Teunis en Teunisje uit Nijkerkerveen huwden

elkaar, gingen in Eemnes wonen, werden rijkelijk bedeeld met kinderen maar met de aardse goederen was het een stuk minder gesteld. Dat armoede alleen kommer en kwel zou zijn wordt in haar beleving niet zo ervaren. Integendeel, net als haar moeder Teunisje weet zij een grap en de goede dingen die je overkomen te waarderen.

'Tussen Vecht en Eem' viert dit jaar haar 35-jarig bestaan en dat doen zij middels diverse activiteiten. U leest er meer over in dit blad. Inmiddels hebben wij de draad weer opgevat na een feestelijk jaar waarin het 25-jarig bestaan van de HKE centraal stond.

Op 31 maart a.s. wordt de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering gehouden. Wij rekenen er op dat u komt!

Joop Smids

Oudheidkamer

Op 23 april is er een nieuwe tentoonstelling die de titel draagt:

Van Zuiderzee tot IJsselmeer

Op deze expositie wordt u meegenomen in de geschiedenis van het ontstaan van de Zuiderzee en de problemen die men heeft moeten overwinnen om tot de drooglegging van deze binnenzee te komen.

De onderwerpen die behandeld worden zijn:

- **Het ontstaan van de Zuiderzee**
- **Stormen en overstromingen**
- **Plannen tot drooglegging van de Zuiderzee**
- **Aanleg Afsluitdijk**
- **Het IJsselmeer en de inpoldering.**

De expositie is te bezichtigen iedere zaterdag van 14-16 uur en duurt van 23 april t/m 5 oktober 2005.

Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

HKE-3

Wie kent er nog een leuk verhaal over het water?

In 2007 zal het waterschap Vallei & Eem zijn tien-jarig bestaan vieren. Ter gelegenheid daarvan wil het waterschapsbestuur een boek uitgeven over het waterbeheer en de waterkering in Eemland en het Valleigebied in vroeger tijden. Als archivaris van het waterschap is mij gevraagd het boek samen te stellen.

Water speelt een grote rol in het dagelijks leven en waterbeheer is al sinds de vroegste tijden een noodzaak om hier te wonen. Dat is nog niet veranderd, al is niet iedereen zich daar tegenwoordig nog zo van bewust. Watergeschiedenis is vooral ook geschiedenis van gewone mensen en vroeger waren dat vooral de boeren. Het zou leuk zijn als in het boek daar voorbeelden van kunnen worden gegeven.

Daarom wil ik graag een beroep doen op de medewerking van de leden van de historische verenigingen in het huidige waterschapsgebied.

Kent U nog een verhaal van vroeger, waarin dijken, sloten of andere waterwerken een rol spelen?

Was Uw (groot)vader boer en heeft hij wel eens verteld over hoe het toeging bij de schouw of de verkie-

zing van het polderbestuur? Was hij misschien zelf wel eens heemraad? Heeft een heel oud familielid misschien de overstroming van 1916 nog meegemaakt? Het kan over van alles gaan: overstromingen, wateroverlast door zware regenval of juist gebrek aan water door droogte, watervervuiling en de bestrijding daarvan, aanleg van sloten en wegen in de ruilverkaveling, sluizen, gemalen of stuwen. Ook andere belevenissen met water zijn welkom. Alleen moet het niet over drinkwater gaan. Drinkwaterbeheer is geen taak van het waterschap.

Ik zal proberen de verhalen, die U mij wilt toesturen, in een breder verband te plaatsen en de leukste zou ik graag als anekdote in de tekst opnemen. Wie wil mij helpen?

Margriet Mijnsen-Dutilh

drs M. Mijnsen-Dutilh
archivaris Waterschap Vallei & Eem
p/a Gemeentelijke Archiefdienst
Amersfoort
postbus 4000
3800 EA Amersfoort
033-4694863 bgg 033-4695017
fax 033 4695451
e-mail mmijnsen@wve.nl

Wie doet mee met nieuwe werkgroep?

In de loop van 2004 is de Werkgroep Monumenten vervangen door

Werkgroep Bebouwingsgeschiedenis.

Doel:

inventariseren en goed leesbaar beschrijven van de geschiedenis van de bebouwing van Eemnes, met extra aandacht voor monumenten en bewoners van panden of buurten.

Om de aanpak te verdelen over verschillende personen, lijkt het goed om een indeling aan te houden naar periodes in de tijd.

Bijvoorbeeld de vijf periodes

1200-1800,

1800-1900,

1900-1950,

1950-2000

en de jaren vanaf 2000.

Naast het verzamelen van foto's en afbeeldingen, is het nodig om beschrijvingen en korte meldingen te verzamelen uit boeken, tijdschriften en archieven. Zodra er over een periode voldoende is verzameld, kunnen we een goed leesbare samenvatting maken. Die samenvattingen en het basismateriaal zijn te gebruiken voor allerlei doelen, zoals een naslagwerk voor belangstellende leden, voor scholieren die een werk-

stuk moeten maken en voor publicaties in het kwartaalblad. Het gaat niet alleen om de panden en wegen, maar vooral ook om het leven en werken van de mensen die de veranderingen beleefden.

Voor bijzondere panden en buurten kan het leuk zijn afzonderlijke verhalen te maken, met meer gegevens van de bewoners. Daarbij passen ook interviews, om herinneringen vast te leggen. Dit laatste is een voortzetting van de publicaties, zoals die werden gedaan door de Werkgroep Monumenten.

Voelt u er voor om iets op dit gebied te doen, neem dan contact op met:

Rom van der Schaaf,
Hasselaarlaan 46,
3755 AW Eemnes,
telefoon: 035-5386094,
e-mail: r.schaaf@tiscali.nl.

De hervorming in 1580 in Eemnes.

Antwoorden en nieuwe vragen.

Jan Out

Lang heb ik gezocht naar de wijze waarop in Eemnes de hervorming in 1580 gestalte kreeg. Onlangs verscheen er een publicatie in het tijdschrift Oud-Utrecht, dat een andere kijk geeft op de tot nu toe veronderstelde invoering van de Reformatie.¹⁾

Nadat op 18 juni 1580 de Staten van Utrecht formeel besloten hadden om de openbare uitoefening van de rooms-katholieke godsdienst te verbieden, was er nog lang sprake van "papistische" misbruiken. Zo werd de katholieke eredienst met de bediening van de sacramenten nog lang uitgeoefend. De liberale opvattingen van de Staten zorgden voor een "Utrechtse kerkorde", die mild-

reformatorisch van karakter was. De Staten wilden zoveel mogelijk mensen een onderdak geven binnen de nieuwe protestantse kerk. Dit evenwel tot ergernis van meer radikaal gezinden, die de oude vertrouwde katholieke gebruiken zo snel mogelijk wilden afschaffen.

In Eemnes-Buiten was Dirk Rijxssen al sinds 1567 pastoor. Het kerkgebouw was in 1580 niet beschikbaar, want in 1574 was het door de Spaanse troepen in brand gestoken. Men kerkte in de school, die er vlak naast stond. In het begin had Dirk de vernieuwingen in de eredienst wel zien zitten. In de getuigenissen van rond 1601, waarover zo meer, wordt gezegd: "Tot Eemnes staat een paep, diewelcke weleer scheen hem te willen begeven tot die Reformatie. Maer daarna dat teruggestelt hebbende, blijft een paep. Houdt in alles den pausdom...."

We waren oorspronkelijk in de veronderstelling, dat de pastoor met zijn beëindigde gelovigen gezamenlijk overge-

Een schuilkerkaltaar uit Laren, verborgen in een openslaande kast. De priester op de voorgrond in vol ornaat, is onwerkelijk. In zijn hand heeft hij een kaarsenaansteker. Het vrouwtje aan de andere kant is gekleed in Laarder dracht. Deze opstelling was vroeger te zien in het Goois Museum te Hilversum

gaan waren naar de nieuwe religie. Dat werd ook lang van Huizen verteld. Maar zowel in Huizen als in Eemnes blijkt dat niet juist te zijn.

De particuliere synoden van Noord- en Zuid Holland waren nogal ongerust over de trage en afwijkende gang van zaken in het gewest Utrecht. In 1601 besloten ze om gezamenlijk een onderzoek te doen naar de toestand in Utrecht. Men benoemde hiertoe twee gedeputeerden. Deze gingen niet zelf op pad, maar zij verzamelden getuigenissen. De kladnotities van de gedeputeerden en de brieven van contactpersonen zijn in het Nationaal Archief in Den Haag bewaard gebleven (Oud-Synodaal Archief, inv. nr 414).

We zien over Eemnes een aantal anonieme getuigenissen, naast die van een zekere Vincent Vincentsz Lambrecht, Gerardus Blockhoven, Hendrick ten Brinck en Johannes Ursinus. Wie waren die getuigen en waarom legden zij getuigenis af?

Van Lambrecht, een lidmaat van een Utrechtse kerkelijke gemeente, is bekend dat hij oprecht bezorgd was over de kerkelijke toestand, vooral op het platteland. Ursinus was een door de Staten ontslagen predikant, die daarvoor zijn gram wilde halen. Blockhoven was eveneens predikant. Hij had conflicten met zijn medepredikanten en werd uiteindelijk ontslagen vanwege seksuele handelingen met zijn dienstmeisje. Na spijtbetuiging kon hij later weer een aanstelling krijgen. De motivatie om te getuigen was dus divers!

Uit de getuigenissen van omstreeks 1601/1602 wordt over de Eemnesser pastoor het volgende gezegd:

- Pastoor Dirk Rijxssen, dan al 33 jaar pastoor van Eemnes, is tevens secretaris van de beide Eemnessen. Dit vanwege het wegvallen van zijn inkomsten, “daer hij als pastoor of geseten (afgezet?) wordt”.
- Hij doopt op in het geheim “op paapse wijze”, trouwt en begraaft. Voor deze diensten vraagt hij een vergoeding. In zijn huis hoort hij de biecht.
- Met Pasen waren er 1800 mensen, die de communie ontvingen, zo vertelde hij trots, toen hij een herberg in Naarden bezocht.
- Ondanks de vermaningen van de visitator namens de Staten, Gerardus Blokhoven, blijft hij Rome trouw en spot hij met de nieuwe religie.

Uit een onbekende getuigenis blijkt ook, dat de pastoor ook de katholieke kinderen van omliggende plaatsen in het Gooi doopt. De “Roomse ceremoniën” worden volgens hem waarschijnlijk “achter beslotene dueren” beoefend. Ook het aantal communicanten met de Paasvieringen wijst op gelovigen van buiten de parochie!

Waarschijnlijk is pastoor Rijxssen in 1603 naar Amersfoort vertrokken, want een andere getuige meldt, dat de “olden paep” wel 36 jaar in Eemnes is geweest. Overigens noemt deze getuige hem Cornelis Rijckens en vermeldt hij ook, dat de pastoor uit Amersfoort komt. Het zou dus kunnen zijn, dat de pastoor tot 1603 hier is geweest.

In 1605 wordt Hendrik Martensz van der Pol predikant in Eemnes. Het jaar daarop meldt hij in de gewestelijke synode, dat hij een gehoor heeft van zo'n 200 personen, die evenwel de psalmen nog niet kennen en ook nog nooit het Avondmaal hebben gehouden. Was dit toch nog het gevolg van de invloed van de vorige pastoor? De Binnendijkers gaven Hendrik Martensz van der Pol helemaal geen toestemming om hun kerk te betreden! Hij moest eerst maar eens zijn "commissie (aanstelling) van de Staten van Utrecht" laten zien.

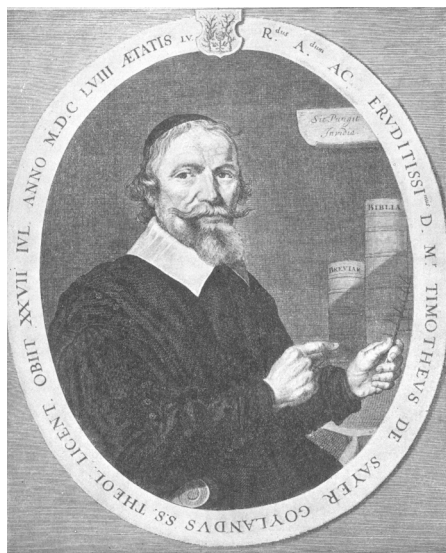
Volgens Van der Pol was de secretaris daar een gewezen priester, die er de kinderen doopte. Was deze de opvolger van Dirk Rijxssen? En was de functie van secretaris een verkapte manier om een priester te kunnen bekostigen? De predikant meldt ook, dat de katholieken bezocht werden door priesters uit Blaricum en Hilversum.

Pas in 1612 kreeg hij van de Staten van Utrecht de opdracht om ook de gereformeerden in Eemnes-Binnen te gaan bedienen.

Nieuwe vragen werpen zich op: de preekstoel in de Hervormde Nicolaaskerk draagt het opschrift: "Pitergen Gerbrans, weduwe saliger, heeft dit ghefondeert tot memori Anno 1604", was er toen de priester of predikant? Roomse of gereformeerde diensten?

Vond de echte reformatie pas plaats in de jaren, dat predikant Van der Pol hier was?

Misschien dat nieuwe bronnen uit onverwachte hoek ook daar mettertijd een antwoord op kunnen geven.

Een afbeelding van de Blaricummer Timon (Tijmen) Lubertszoon de Saijer (1603-1658), die vanaf 1628 als priester werkzaam was in zijn geboortedorp, Laren, en Eemnes. Vanaf 1644 woont hij in Hilversum, vanwaar hij alleen Eemnes-Binnen nog bedient. Eemnes-Buiten valt dan onder de in Laren wonende pastoor Floris van Vianen. Tijmen is gekleed in gewone burgerkleding.

Noot

1. Abels, P.H.A.M.: "Misbruycken ende papistische superstitiën" in tijdschrift Oud-Utrecht, jrg. 77 no. 4, blz. 99-106; met bijlagen via www.oud-utrecht.nl.

Huisnummers in Eemnes

*Een onderzoek naar de in Eemnes gebruikte
huisnummers in de periode 1813 – 1930*

Door WIEBE VAN IJKEN

De huisnummers zoals wij die nu kennen in de vorm van straatnamen met huisnummers bestaan pas sinds 1930. Voor die tijd werden de huizen in een wijk opeenvolgend genummerd. Deze nummers werden in de akten van de burgerlijke stand en het bevolkingsregister gebruikt om aan te geven waar iemand woonde. Door dit onderzoek kan nu ieder nummer dat in de periode 1813 t/m 1930 is gebruikt in verband worden gebracht met het huidige huisnummer. Hiermee is het mogelijk geworden om van ieder huis in Eemnes tussen 1813 en 1930 terug te vinden wie er gewoond hebben en kan er gevonden worden waar een bepaalde Eemnesser inwoner in de genoemde periode gewoond heeft.

Aanleiding van het onderzoek.

Na de inventarisatie van het oud archief van Eemnes is dit archief in 2001 naar het streekarchief in Amersfoort overgebracht. Voor de verhuizing van de archiefstukken is er door het gemeentebestuur van Eemnes aan de Historische Kring toestemming gegeven om een aantal van de belangrijkste stukken met betrekking tot de bewoningsgeschiedenis van Eemnes te kopiëren.

Het gaat hierbij om bewonerslijsten uit de jaren 1820 t/m 1925 en belastingregisters over de jaren 1748 t/m 1805. Deze kopieën zijn ingebonden in ringbanden en nu voor onderzoek in de Oudheidkamer van Eemnes beschikbaar. Het probleem was alleen dat er in de verschillende bewonerslijsten gebruik is gemaakt van de toenmalige huisnummering, die niet overeenstemt met de huisnummers die tegenwoordig gebruikt worden. Het gevolg hiervan is dat als een gezocht persoon in één van de lijsten gevonden is er verwezen wordt naar een ogenschijnlijk willekeurig huisnummer. Vandaar dat dit onderzoek is uitgevoerd om voor ieder in één van de lijsten genoemd nummer een verwijzing te vinden naar het huidige huisnummer. Dit betekent dat als er een verwijzing wordt gevonden naar een nu nog bestaand huis, dat de gevonden bewoner daar ook daadwerkelijk gewoond heeft. Als het nu op het gevonden huisnummer staande huis van een recentere datum is dan heeft er op ongeveer dezelfde plaats een eerder huis gestaan waar de gezochte persoon (of familie) gewoond heeft.

Geschiedenis van de huisnummers in Eemnes

Bij de ontginning van Eemnes in de 13^e eeuw is de grond verdeeld in van Oost naar West lopende stroken grond die vanuit de dijken langs de Eem of de hogere Gooise gronden bereikbaar waren.

Door deze stroken grond werd een weg aangelegd en vervolgens werden de boerderijen aan de Westkant van de weg gebouwd. Op de plaats van deze weg werd rond 1400 de Wakkerendijk aangelegd

Deze gronden werden in de loop van de tijd aangeduid met de namen van de eigenaren en werden bekend als de zogenaamde oude erven. De huizen die in deze erven gelegen waren werden dan ook aangeduid als liggend in het genoemde erf. b.v. een huis in Boer Gijsberts Erf. Dit systeem is in gebruik gebleven tot aan het begin van de 19^e eeuw, toen bij de invoering van de landelijke grondbelasting, de verponding, in 1806 een systeem van huisnummering is ingevoerd. Deze landelijk ingevoerde nummering ging uit van het principe dat de stad of gemeente werd ingedeeld in wijken aangeduid met een letter en dat de huizen in de wijk opeenvolgend werden genummerd volgens een loopvolgorde.

Voor Eemnes betekende dit dat er twee wijken werden benoemd, gelijk aan de oorspronkelijke gemeenten Eemnes-Binnen en Eemnes-Buiten. Eemnes-Binnen kreeg de aanduiding **A** en Eemnes-Buiten de aanduiding **B**. De huizen van Eemnes-Binnen werden te beginnen vanaf de grens met Baarn met nummer A1 in Noordelijke richting opeenvolgend genummerd tot en met nummer A49. Eemnes-Buiten werd opnieuw begonnen met het nummer B1 bij de grens met Eemnes-Binnen. (het huidige pand Wakkerendijk 178) van hier af werd in Noordelijke richting tot aan de Kerkstraat doorgenummerd. (inclusief het huis van de molenaar bij de molen aan de Molenweg) Na de zuidkant van de Kerkstraat en de huizen om de kerk volgen de paar huizen die aan zuidkant van de Laarderweg bij de Kerk staan en de huizen aan de noordkant van de Kerkstraat. Van hieruit maakt de nummering een sprong naar het huis aan de haven (nu Wakkerendijk 27) en het huis op de zomerdijk bij de sluis. Vervolgens gaat de nummering weer verder aan de oostkant van de Wakkerendijk bij café Staal en vandaar in Noordelijke richting tot aan de tol bij het begin van de Laarderweg. Vanaf dit punt volgt de nummering de huizen langs de Meentweg tot nummer B141aan het einde van de dijk bij de Gooiersgracht. (nu Meentweg 125) Ieder huis kreeg een nummer, onafhankelijk of een huis door een of meerdere bewoners bewoond werd. Deze nummers bleven tot de invoering van het tweede bevolkingsregister in 1860 in gebruik.

In het verpondingregister van 1806 is alleen van Eemnes-Binnen de lijst met huiseigenaren bewaard gebleven. In het register van Eemnes Buiten zijn wel de eigenaren van gronden maar niet de eigenaren van de huizen opgenomen. De

tot op heden oudste gevonden volledige lijst met huisnummers van zowel Eemnes-Binnen als Eemnes Buiten is een belastingarchief voor het heffen van personele belasting en de belasting op ramen en deuren uit de periode 1813 – 1818, waarin zowel de eigenaren als de hoofdbewoners per huis genoemd worden. Eemnes-Binnen had toen 50 huizen en Eemnes-Buiten 141 huizen (inclusief de Kerken en de beide scholen).

In de jaren 1813-1850 zijn er op regelmatige momenten inventarissen gemaakt van de bevolking van Eemnes. (volkstelling- en bewonerslijsten) waarin alle bewoners op volgorde van huisnummer met hun beroep werden opgeschreven. Met fraaie aanduidingen als:

Gemeente van Eemnes

“Nominatieve staat der mannen, vrouwen, kinderen en dienstboden van beide geslachten binnen de gemeente woonachtig”

In de oudste bewonerslijst van 1820 wordt voor het eerst onderscheid gemaakt tussen de verschillende wooneenheden in een huis. Iedere wooneenheid krijgt dan een apart nummer in de vorm van een toevoeging a,b,c, enz. aan het huisnummer. Hierdoor ontstaat er een duidelijk beeld van welke huizen er toen meervoudig bewoond waren. In de loop van de tijd werden er huizen gesloopt en weer opnieuw opgebouwd, of er werd tussen twee bestaande huizen een nieuw huis bijgebouwd. In het eerste geval werd het oude nummer opnieuw gebruikt en in het tweede geval werd er een hoofdletter aan het huisnummer toegevoegd. b.v. Meentweg 91 werd in de periode 1832-1842 tussen de huidige nummers 89 en 93 gebouwd en kreeg toen het nummer B125A en tussen Meentweg 57 en 59 heeft vanaf ca. 1840 een blok van 6 arbeiderswoningen bestaan genaamd “Het Hof” die de nummers B106Ba t/m B106Bf kregen.

Na de invoering van het bevolkingsregister in 1850 kwam er meer structuur in de registratie. Er werd vastgesteld dat per huis (wooneenheid) de gegevens in alfabetische volgorde op de achternaam van de hoofdbewoner werden genoteerd. Bij iedere familie staat ook het nummer van het huis waar ze in woonden genoteerd.

Met het vernieuwen van het bevolkingsregister in 1860 waren er zoveel nieuwe huizen bijgekomen dat er werd besloten om de huizen opnieuw te gaan nummeren. Hierbij werd het principe van huisnummer toevoegingen weer verlaten en kreeg ieder huis één nummer. Iedere individuele bewoner werd onder hetzelfde nummer genoteerd. Alleen het voorkomen van een zelfde nummer op

meerdere pagina's in het register geeft aan dat een huis meervoudig bewoond was. Voordeel is wel dat de eerste twee bevolkingsregisters van 1850 en 1860 op volgorde van bewoning zijn opgezet. Op iedere pagina staan de bewoners van een wooneenheid (een huis of een deel van een huis) Als een (of meerdere) van de bewoners ging verhuizen werden de namen doorgestreept en de nieuwe bewoners onder de eerdere ingeschreven, waardoor een duidelijke opeenvolging van bewoning is af te lezen.

De volgende vernieuwing van het bevolkingsregister vond pas 15 jaar later plaats, in 1876. Toen werd er ook een aantal grote wijzigingen doorgevoerd. Het register werd nu op alfabetische volgorde opgezet. Eén pagina per wooneenheid waarop alle bewoners werden genoteerd. Op deze pagina werd ook het huisnummer bijgeschreven. De nummering die toen werd toegepast ging uit van één nummer per wooneenheid, waardoor het soms lastig is om te zien of een aantal opeenvolgende nummers bij een zelfde huis horen of dat het om verschillende huizen gaat. Bij een verhuizing werd simpelweg het huisnummer doorgestreept en vervangen door het nieuwe huisnummer. Sommige bladen laten dan ook een reeks van achtereenvolgende huisnummers zien.

De invoering van de nieuwe opzet van het bevolkingsregister, waarin de bewoners op alfabetische volgorde werden geplaatst, had als nadeel dat er niet eenvoudig kon worden opgezocht wie er op een bepaald moment in welk huis woonde. Om dit probleem te ondervangen werd er vanaf 1883 begonnen met het opstellen van bewonerslijsten waarin op volgorde van huisnummer de hoofdbewoners werden genoteerd. In de periode 1883 t/m 1925 zijn er in totaal elf van deze lijsten gemaakt. Het zijn deze lijsten die voordat het Oud Archief Eemnes naar Amersfoort werd verhuisd zijn gekopieerd en in de Oudheidkamer van Eemnes worden bewaard.

Het bevolkingsregister van 1875 werd in 1890 opnieuw opgezet waarvoor al in 1889 werd begonnen met het uitgeven van nieuwe huisnummers. In het bevolkingsregister zijn dan ook in die tijd alle nummers doorgehaald en vervangen door de nieuwe nummers. In deze nieuwe nummerreeks kregen ook alle schuren een apart nummer (wat er gelukkig in een van bewonerslijsten apart is bij vermeld)

Hierna zijn nog twee maal, in 1914 en 1920, de huisnummerreeksen herzien. Bij de omnummering van 1914 werd de nummering van de schuren weer afgeschaft.

Met de invoering van de huidige straatnamen en huisnummers in 1930 werd het oude systeem van opeenvolgende doornummering van de huizen verlaten en kregen de beide zijden van de weg het nog steeds in gebruik zijnde systeem van even en oneven nummers.

In Eemnes zijn sinds 1930 vrijwel alle nummers nog ongeveer gelijk geble-

ven. Alleen de Molenweg is nog twee keer hernummerd en huizen aan de zuidzijde van de Laarderweg van af de Streefoordlaan tot aan de begraafplaats kregen nieuwe nummers toen de huizen tussen de Molenweg en de Streefoordlaan werden gebouwd.

Uit het bovenstaande blijkt dat tussen de invoering van de huisnummers in 1813 en de huidige nummers in 1930 de huisnummers 5 maal werden gewijzigd. Een in het archief gevonden huisnummer uit die periode is dan ook niet eenvoudig te herleiden tot de huidige huisnummers.

De gevolgde procedure van onderzoek

In het begin van de 20^e eeuw werden er van vele plaatsen bewonerslijsten in druk uitgegeven. De eerste gedrukte bewonerslijst van Eemnes dateert van 1938. Hierin staan op volgorde van straat en huisnummer alle hoofdbewoners per huis afgedrukt. Deze lijst is als uitgangspunt voor het onderzoek genomen en vergeleken met de omnummeringlijsten die in 1930 werden gebruikt voor de invoering van de huidige straatnamen en huisnummers. De huisnummers zijn per straat in oplopende volgorde per huisnummer in een overzicht gezet (Excel sheet) en de in de omnummeringlijsten gevonden oudere huisnummers zijn hier als tweede kolom aan toegevoegd. Dit overzicht is vervolgens ter controle nogmaals vergeleken met de laatste bewonerslijst van 1925. Hierdoor ontstond een eerste volledige lijst met oude en nieuwe huisnummers.

Vervolgens zijn de bewoners op iedere bewonerslijst één voor één vergeleken met de bewoners van een eerdere lijst en de corresponderende huisnummers in een nieuwe kolom aan de totaalijst toegevoegd. Volgens deze procedure konden de huisnummers tot aan 1883 terug in de tijd worden gevolgd. Bijkomend probleem was dat niet alle huisnummerlijsten gedateerd waren zodat het jaar waarin de lijst was opgesteld eerst moest worden vastgesteld aan de hand van de personen die er in opgenomen waren. De bij het opstellen van de lijsten nog in leven zijnde personen gaven informatie over een datum voor wanneer de lijst was opgesteld en de aanduidingen van weduwen met de opmerking “weduwe van” gaf aan dat lijsten van na een bepaalde datum waren. Op deze manier is van alle lijsten zo nauwkeurig mogelijk de datum bepaald.

Doordat in de periode tussen 1889 en 1914 ook de schuren een nummer kregen, is er voor deze nummers extra ruimte in de lijst gemaakt om duidelijk aan te kunnen geven dat het bij deze nummers niet om een huis maar om een schuur gaat. Op dit moment is meestal nog niet duidelijk bij welk van de twee naastliggende huizen deze schuren horen.

Als er, teruggaande in de tijd, huizen werden gevonden die in een bepaald jaar waren afgebroken werd hiervoor extra ruimte in de lijst vrijgemaakt en het ge-

vonden nummer werd tussen de bestaande ingevoegd.

Regelmatig kwam het ook voor dat huizen in eerdere perioden meervoudig bewoond werden. Hiervoor is ook ruimte in de lijst gemaakt om de extra nummers die hiervoor werden gebruikt te kunnen tussenvoegen. In die periode werden er geen huisnummertoevoegingen zoals a,b,c enz gebruikt waardoor het soms niet duidelijk is welke van twee opeenvolgende huizen er meervoudig werden bewoond. Hiervoor zal nog aanvullende onderzoek nodig zijn.

Hierna ontstond er een probleem omdat er over de periode tussen 1850 en 1883 geen bewonerslijsten zijn gemaakt. Dit werd toen niet noodzakelijk geacht omdat de bevolkingsregisters uit 1850 en 1860 op alfabetische volgorde zijn aangelegd. Om in deze periode toch makkelijk de vergelijkingen te kunnen maken tussen de bewoners per huis, zijn er lijsten gemaakt van de hoofdbewoners per wooneenheid uit de bevolkingsregisters van 1850, 1860 en 1876. Door deze lijsten met behulp van de computer op volgorde van huisnummer te sorteren, ontstonden de benodigde lijsten om de ontbrekende periode in te vullen.

Zodoende is er in de periode 1883-1850 gebruik gemaakt van het bevolkingsregisters die in 1850, 1860 en 1876 zijn opgemaakt.

De bevolkingsregisters zijn in 1850 in Nederland landelijk ingevoerd. In het bevolkingsregister worden alle bewoners van een wooneenheid (die kan een huis of een deel van een huis zijn) vermeld. Met aanduiding van hun leeftijd of geboortjaar, beroep en de plaats waar iemand geboren is en/of vandaan gekomen is.

De inschrijvingen in het bevolkingsregister van 1876-1890 zijn op alfabetische volgorde opgezet, en niet op volgorde van bewoning, waardoor een directe vergelijking van dit register met de bewonerslijst van 1883 niet mogelijk was. Hiervoor is een uittreksel uit het bevolkingsregister gemaakt waarin alle hoofdbewoners van iedere pagina zijn overgenomen. Deze lijst is vervolgens op volgorde van huisnummer gesorteerd om deze te kunnen vergelijken met de bewonerslijst van 1883.

Een andere moeilijkheid met de inschrijvingen in het bevolkingsregister van 1876-1890 is dat iedere verhuizing binnen Eemnes genoteerd werd door het oude huisnummer door te strepen en te vervangen door het nieuwe nummer. Eind 1888, begin 1889 werd er een nieuwe nummering ingevoerd en werden nogmaals alle huisnummers vervangen. Hierdoor was het soms erg lastig om te achterhalen of het om een verhuizing of hernummering ging en of een verhuizing voor of na de hernummering had plaatsgehad. Door alle op één pagina ge-

vonden nummers na elkaar in het overzicht te plaatsen en te vergelijken met de bewonerslijsten uit 1888 en 1889 zijn alle hernummeringen zichtbaar geworden en bleven de verhuizingen over.

Ook van de bevolkingsregisters van 1860 en 1850 zijn uittreksels met de namen van de hoofdbewoners gemaakt als aanvulling op de aanwezige bewonerslijsten. Deze oudste bevolkingsregisters van 1850 en 1860 zijn op volgorde van huis opgesteld met per pagina alle bewoners. Als de bewoners verhuisd, of overleden zijn, dan zijn de gegevens doorgehaald en de nieuwe bewoner hieronder geplaatst. Hierdoor is de volgorde van bewoning eenvoudig vast te stellen.

Helaas bleek bij dit onderzoek dat de bevolkingsregisters van 1850 en 1860 onvolledig zijn bijgehouden. Na het opstellen van het eerste bevolkingsregister in 1850 zijn de aanvullingen uit de latere jaren nog maar in beperkte mate bijgehouden. Dit blijkt uit het voorkomen van onvolledige gezinnen waarin na ca. 1856 geboren kinderen niet meer zijn bijgeschreven. Ook de verhuizingen binnen Eemnes zijn niet altijd meer vermeld. Alleen als iemand van buiten Eemnes in Eemnes kwam wonen of vanuit Eemnes vertrok is dit nog opgeschreven. Bij de vergelijking met het bevolkingsregister van 1860 blijken er dan plotse-ling andere gezinnen op de verschillende adressen te wonen, zonder dat er een verhuizing was geregistreerd. Hetzelfde geldt voor het bevolkingsregister van 1860 dat maar tot ca. 1867 is bijgehouden. De opsteller van het register van 1876 heeft nog wel een aantal correcties aangebracht in het register van 1860. Vele personen zijn met potlood doorgehaald met de opmerking 'overleden'. Ook blijken er opvallend veel personen in 1876 te zijn verhuisd van en naar Eemnes. Wellicht is dat ook een aanvulling uit een latere periode geweest.

Ter aanvulling van de ontbrekende gegevens uit de periode 1867-1875 is gebruik gemaakt van de lijsten van personele belasting van 1862-1870 waarin alle hoofdbewoners per huis vermeld staan.

Ter controle van de gevonden huisnummers uit de periode 1813-1860 is gebruik gemaakt van de gegevens van het kadaster van 1832. Voor het maken van de oudste kadasterkaarten van Eemnes uit de periode 1824-1832 zijn alle percelen in Eemnes genummerd en in z.g.n. oorspronkelijk aanwijzende tafels genoteerd met hun gebruik en toenmalige eigenaar.

Door de publicatie van deze kadastrale gegevens uit 1832 op het internet (www.dewoonomgeving.nl) kon een vergelijking worden gemaakt met de bewonerslijst van 1834. In deze lijst staan behalve de bewoners ook de eigenaren van de verschillende huizen vermeld. Door de exacte locatie uit het kadaster

via de eigenaren met de lijst van 1834 te vergelijken kon de plaats van de toenmalige huisnummers exact worden vastgesteld.

Na deze controle zijn de bewonerslijsten van 1846, 1832, 1826 en 1820 nog vergeleken om wijzigingen in het aantal huizen te onderzoeken aan de hand van de afbraak of bouw van nieuwe huizen in deze periode.

Om het geheel te completeren is een uittreksel gemaakt van de leggers van de onroerende goederen uit 1807 t/m 1810 van Eemnes-Binnen. In deze legger staan per huisnummer een beschrijving van het type huis, de eigenaar en het erf waarin het ligt. Deze lijst is vergeleken met de staten van gebouwde eigendommen uit 1819. In dit grondbelastingdossier zijn zowel de eigenaars als de hoofdbewoners als een beschrijving van het type woning per huisnummer terug te vinden. Aangevuld met het beroep van de hoofdbewoner. Hierdoor ontstaat er extra bewijs dat de gelokaliseerde huisnummers correct gepositioneerd zijn. Helaas bevat de vergelijkbare legger van Eemnes-Buiten alleen de percelen en niet de huizen en is deze extra controle voor Eemnes – Buiten dus niet mogelijk

Blijft alleen het tijdvak 1860-1875 over als de periode waarin een aantal van de nummers nog niet eenduidig waren vastgesteld. De meeste nummers waren echter wel te bepalen doordat de volgorde waarin de huisnummers waren genummerd bepaald werd door de z.g.n. loopvolgorde langs de huizen. Door de nummerreeksen te volgen op een topografische kaart uit de betreffende periode, kan de volgorde waarin de huizen werden langsgelopen om de bewoners te noteren worden gereconstrueerd.

Het resultaat is een compleet overzicht van alle huisnummers van Eemnes over de periode 1813-1930, met een relatie naar de huidige huisnummers.

Resultaat van het onderzoek

Het resultaat van de vergelijkingen van alle aanwezige, gevonden of gemaakte bewonerslijsten is ingevuld in een overzicht waarin per huisnummer alle gevonden nummers naast elkaar staan. Dit maakt het eenvoudig om de nummerwijzigingen in de loop van de tijd te volgen:

Vanaf de oudste gevonden bewonerslijst uit 1813 blijft het nummer in gebruik tot 1860 waarna nogmaals hernummeringen volgen in 1876, 1889, 1914 en 1920. Tot in 1930 het nog steeds in gebruik zijnde nummer wordt bepaald.

Om de resultaten wat meer inzichtelijk te maken is gezocht naar een topografi-

sche kaart uit de periode 1832-1930 waarop de huizen staan waar de gevonden nummers naar verwijzen. De keus is gevallen op een topografische kaart uit 1842 omdat dit de meest gedetailleerde en best bewaarde kaart is die ik heb kunnen vinden. In deze kaart zijn de huisnummers uit 1930 ingetekend en de erven namen zoals die ook op de originele kaart uit 1842 staan. Vervolgens zijn ook de kadastrumnummers uit 1842 aan het overzicht toegevoegd. Hierdoor is het eenvoudig om de gevonden nummers op de kaart terug te vinden. Als er in het overzicht een huis genoemd wordt dat in periode 1832 t/m 1842 is afgebroken, dan is het huis in blauw in de kaart ingetekend op de plaats waar het stond op de topografische kaart van 1832. (zie kadastrumnummer 416 in het voorbeeld) De huizen die na 1842 zijn gebouwd op een plaats waar voordien nog geen huis gestaan had, zijn in rood aan de kaart toegevoegd.

Voorbeeld:

Meentweg 55 t/m 65 (situatie 1813-1930) Zie pagina 18.

Een in een archiefstuk of een bewonerslijst gevonden huisnummer is nu eenvoudig te relateren aan het nu nog in gebruik zijnde huisnummer.

Ook is er een uitgebreider overzicht beschikbaar waarin alle nummers uit alle gevonden lijsten staan:

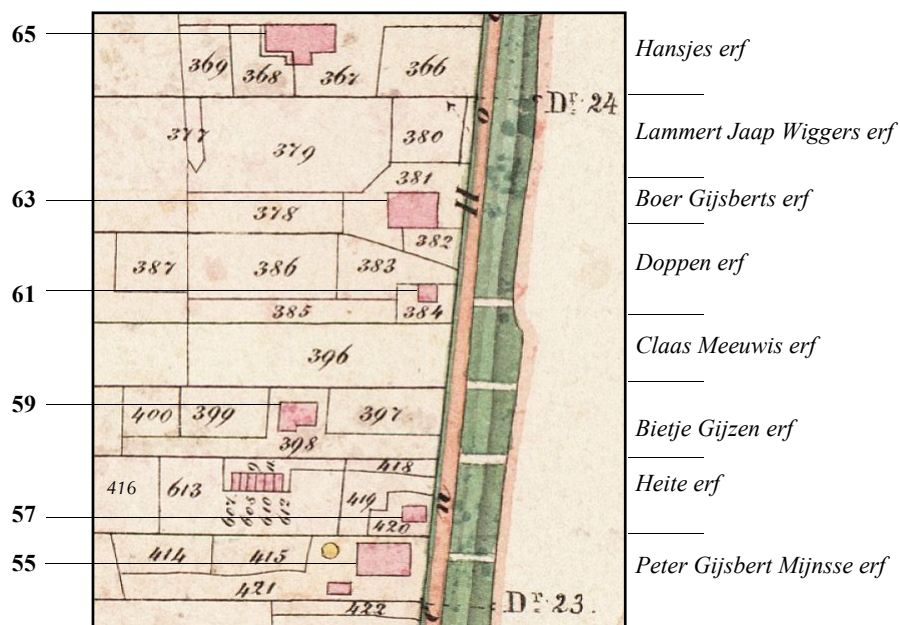
Huis- num- mer:	1925	1920	1915	1914	1908	1900	1899	1891	1890	1889	1888	1883	1876	1860	1850	1846	1834	1832
					B232	B232	B232	B232	B232	B232	B186	B186	B186	B117	B110a	B110a	B110a	B110
63	B235	B235	B214	B214	B233	B233	B233	B233	B233	B233	B187	B187	B187	B117	B110b	B110b	B110b	B110

In dit overzicht is duidelijk te zien dat het huis tussen 1832 en 1908 in tweeën bewoond is geweest.

Door de nummers op te zoeken in de verschillende bewonerslijsten is nu eenvoudig de bewoningsgeschiedenis van dit huis te reconstrueren.

Met wat meer moeite is het ook mogelijk geworden om na te gaan waar een familie in de periode 1813 – 1930 gewoond heeft. Hiervoor dient dan in iedere bewonerslijst de familie opgezocht te worden. Het gevonden huisnummer in de lijst verwijst dan naar het huisnummer nu.

Een bijkomend resultaat is dat er uit de gevonden nummerreeksen per woning globaal kan worden bepaald wanneer een huis is gebouwd of afgebroken. Ook blijkt uit het uitgeven van a,b,c, enz nummers of een huis meervoudig bewoond was.

Bron:	Bew.	Bew.	Bew.	Bev.	Bev.	Bew.	Kadaster	Bijzonderheden:
Nr: 1930	1920	1914	1889	1876	1860	1813	1842	
55	B225	B204	B222	B176	B112	B105	A-421	
57	B226	B205	B223	B177	B113	B106	A-420	
	B227	B206	B224	B178	B114		A-612	"Het Hof"
	B228	B207	B225	B179	B114		A-611	Gebouwd 1834 - 1846
	B229	B208	B226	B180	B114		A-610	Gesloopt 1925-1930
	B230	B209	B227	B181	B114		A-609	
	B231	B210	B228	B182	B114		A-608	
	B232	B211	B229	B183	B114		A-607	
						B107	A-613	Afgebroken voor 1842 kad. A-416 in 1832
59	B233	B212	B230	B184	B115	B108	A-398	
61	B234	B213	B231	B185	B116	B109	A-384	
			B232	B186	B117			onbew. 1883, afgebr. 1908
63	B235	B214	B233	B187	B117	B110	A-381	
65	B236	B215	B234	B188	B118	B111	A-367	

Dit is een voorbeeld van de uitwerking van de resultaten van het onderzoek. Links staan de huisnummers die in 1930 zijn uitgegeven, met hiernaast in de kolommen de opeenvolgende huisnummers zoals die terug in de tijd in de bewonerslijsten zijn gevonden. In de kolom "Kadaster" staan de kadastrumnummers die ook in de kadasterkaart van 1842 staan.

Meentweg 63 in 1906, naar een ets van Toon de Jong.

Een tot op heden nog niet verklaarbaar punt is dat er uit steekproeven is gebleken dat in de periode 1862 t/m 1867 vermeldingen van huisnummers voorkomen in overlijdensakten die niet overeenkomen met de gevonden nummers uit deze periode. Hoewel de families aantoonbaar niet verhuisd zijn en er geen aanwijzingen zijn voor nog meer tussentijdse huisnummerwijzigingen kloppen de nummers niet. Na wat verder zoeken blijken de nummers in de overlijdensaktes in de periode 1862 t/m 1867 overeen te komen met de oude nummers van voor 1860. Mogelijk dat de ambtenaar van de burgerlijke stand zo gewend was aan de oude nummers dat hij ze nog een aantal jaren is blijven gebruiken ?

Voorbeelden van toepassing van het resultaat

Om enkele voorbeelden te geven zijn van twee huizen de bewoners opgezocht tussen 1813 en 1938. De voormalige smederij aan de Wakkerendijk 168/170 en een oud huisje aan de Meentweg 63 dat ca. 1911 afgebroken is. Er is voor deze twee huizen gekozen omdat van de smederij een nog niet eerder in ons blad gepubliceerde foto beschikbaar is gekomen. Van het huis aan de Meentweg 63 bestaat een ets van de bekende Larense etser Toon de Jong; alleen was er nog niet precies bekend wie er achtereenvolgens in dit huis gewoond hebben.

Om de veelheid aan gegevens die beschikbaar zijn in de bewonerslijsten overzichtelijk te ordenen is een overzicht gemaakt met een tijdslijn die oploopt van 1813 t/m 1938.

Per regel staan de gegevens van dat jaar naast elkaar. Eerst het nummer van de het huis, daarna de bewoners met hun beroep en tot slot de eigenaar en eventuele bijzonderheden. Als er in een jaar meerdere bewoners na elkaar in het huis gewoond hebben of het huis was meervoudig bewoond, dan zijn er extra regels onder hetzelfde jaar toegevoegd. Om het geheel overzichtelijk te houden is er gekozen om een zelfde naam niet ieder jaar te herhalen maar om door een doorlopende verticale lijn aan te geven dat deze persoon ook in de (links aangegeven) tussenliggende jaren in de bronnen genoemd wordt. Als de lijn eindigt in een horizontale streep dan is dit het laatste jaar dat deze persoon in de bronnen genoemd wordt. Eindigt de lijn in een pijl dan volgen de bewoners elkaar in dat zelfde jaar op. In de jaren dat een huis meervoudig bewoond was, staan de verschillende bewoners schuin onder elkaar in de naast elkaar liggende kolommen. Het nummer links geeft dan aan wie in welk deel van het huis woonde.

Het schema: Wakkerendijk 170 zie hiernaast

Wakkerendijk 168/170

Dit huis dateert uit de 18^e eeuw en heeft in het noordelijk deel (het latere nummer 168) meer dan 150 jaar lang een smederij gehuisvest. De in 1813 oudste gevonden bewoner was Jan Plaster een smid uit Bislich bij Wezel in Pruisen. Hij was tevens eigenaar van de woning. Na zijn dood op 24 augustus 1826 hertrouwt zijn weduwe in 1828 met Johan Heinrich Dickens (of Dickers) die ook uit Duitsland kwam. We vinden hem dan ook in 1832 en 1834 als volgende bewoner terug.

Elisabeth Valentijn, een nichtje van Jan Plaster was gehuwd met de smid Joseph ten Brink die in 1846 hier smid was. In het parochieregister van de R.K. Kerk van Eemnes wordt in 1859 als volgende bewoner Cornelius Kuijer genoemd. Kort hierop, in 1860 als Cornelius Kuijer overlijdt, komt Johannes van den Bergh als smid van Soest naar de smederij aan de Wakkerendijk 168. Hij woonde in bij de Weduwe Kuijer, die ook nog in 1868 hoofdbewoner was. Wellicht dat hij tussen 1868 en 1877 een korte periode elders heeft gewoond want hij wordt in oktober 1877 opnieuw ingeschreven als smid op Wakkerendijk 168. De smederij blijft hierna tot 1934 in gebruik bij de familie Van den Bergh als de zaak wordt overgedaan aan Jan van den Hengel.

Uit de bewonerslijsten blijkt dat het de woning vanaf 1860 in tweeën bewoond wordt. Wellicht dat dit samenvalt met de uitbreiding van het pand met het deel dat nu tegen de weg is aangebouwd.

Wakkerendijk 168/170, smederij en woonhuis						
jaar:	no:	bewoner: 1	bewoner: 2	beroep:	eigenaar:	bijzonderheden:
1813	B5	Jan Plaster		smid	Jan Plaster	
1819		↓			↓	
1820	B5					
1826	B5	Anna Maria Oostveen				
1832	B5	Johan Heinrich Dickens		smid		de weduwe Jan Plaster
1834		↓				
1846	B5	Joseph ten Brink		grofsmid		
1859		Cornelius Kuijer			Cornelius Kuijer	05-04-1859 bewoner
1850	B5	Johannes van den Bergh		smid		23-01-1860 van Soest
1860	B4a	↓				
1860	B4a		Willem Everts	smid		01-05-1864 ingeschreven
1860	B4b		Cornelia Kok			de wed. Cornelis Kuijer
1868	B4	↓	↓		↓	
1872	B4					
1876	B6		Jacob van Wegen	zonder		00-05-1881 verhuisd
1876	B6		Jannetje v.d. Zwaan			14-12-1889 overleden
1876	B6		Willem Hoofd	arbeider		
1876	B7	Jan van den Bergh		smid		00-10-1877 ingeschreven
1883		↓				
1888						
1889						
1890						
1891						
1899						
1899		↓				
1900	B8	Jan van den Bergh				de weduwe van
1900	B8	Hendrik van den Bergh				
1908		↓				
1914			↓			
1915	B6		Willem Hoofd			de weduwe van
1915	B6		Cornelis Hoofd			
1920			↓			en Pieter van den Bergh
1925	B8		Gerrit Groenestijn			doorgehaald
1925	B8		H.F.C. Post			
1925	B9	↓				
1930	168	H. en P. van den Berg				
1930	170	↓				
1938	168	J. van den Hengel		hoefsmid		
1938	170		E. van Oostrum	arbeider		
↓ Dit geeft aan tot wanneer dezelfde persoon aantoonbaar bewoner of eigenaar is geweest						
↓ Dit geeft aan dat deze persoon bewoner of eigenaar is geweest tot aan de volgende persoon						

Meentweg 63

De oudste gevonden bewoner is de boer Teunis Bakker die ook als eigenaar genoemd wordt.

Tot in 1820 blijkt de woning als boerderij in gebruik te zijn, toen de gebroeders Stalenhoef als bewoner en boer te boek stonden. Teunis Bakker verkoopt het huis in 1823 aan de schipper en handelaar Jan van Aken die rond die tijd meerdere huizen in Eemnes in bezit had. Maar er zijn geen aanwijzingen gevonden dat Jan van Aken hier ook gewoond heeft. In de jaren hierna zijn er alleen nog

Meentweg 63, boerderij en arbeiderswoning						
jaar:	no:	bewoner: 1	bewoner: 2	beroep:	eigenaar:	bijzonderheden:
1813	B110	Teunis Bakker		boer	Teunis Bakker	boerderij
1820	B110	Gebr. Stalenhoeft		boer	↓	
1826	B110	Abraham Roodhart		landbouwer	Jan van Aken	1823 verkocht
1832	B110a	Cornelis Koppen		dagloner	↓	
	B110b	↓	Jacob Gieskens	dagloner	↓	
	B110b	↓	Jan Schouten	dagloner	↓	
1834	B110a	↓	↓	dagloner	Peter Boelhout	
	B110b		Pieter Boelhout	dagloner		
1846	B110a	Cornelis Scheerder		dagloner	Jan Boelhout	
	B110b	↓	Jan Boelhout	dagloner		
1850	B110a	Jannetje van Russen	↓	werkster		1-7-1850 ingeschreven
	B110b		Jan van Beek			1-1-1852 van Amersfoort
1860	B117a	Teunis van 't Klooster				
	B117a	Dirk Lustig				
	B117b		Jan Boelhout	arbeider		
1872	B117		↓		↓	wed. Jan Boelhout
1876	B187	Jan de Ruiter		arbeider		
1883	B187					
	B186		onbewoond			
1888						
1889						
1890						
1891						
1899						
1899						
1900		↓				
1908	B233	Jacobus Smeenk				
1914		↓				
1915	B214	W. Nagel				doorgehaald
	B214	Johannes van den Tweel				doorgehaald
	B214	Cornelis Hoozeboom				doorgehaald
	B214	Dirk Hoozeboom				
1920	B235a	Jacob Bieshaar				
	B235b		M.A. Lammertink			
	B235b		Hendrik van Beek			
1925	B235a	↓	↓			
	B235b		↓			
1930	63					
1938	63	↓				
↓ Dit geeft aan tot wanneer dezelfde persoon aantoonbaar bewoner of eigenaar is geweest						
↓ Dit geeft aan dat deze persoon bewoner of eigenaar is geweest tot aan de volgende persoon						

maar arbeiders die het huis bewonen. In de periode 1832 t/m 1872 blijkt het huis regelmatig in tweeën bewoond te zijn geweest. Peter Boelhout die in 1834 het huis van Jan van Aken overneemt, wordt dan ook als medebewoner genoemd. Hetzelfde geldt voor Jan Boelhout die in 1846 als eigenaar wordt genoemd. Na het overlijden van Jan Boelhout in 1862 wordt zijn weduwe Willemijntje Verhoef in 1872 hoofdbewoner. Jan de Ruiter is van 1876 tot 1908 de enige bewoner, hij was de zoon van Willemijntje Verhoef, uit haar 1^e huwelijk met Renger de Ruijter. In de jaren 1908 t/m 1914, als Jacobus Smeenk als

Wakkerendijk 170. Foto 17 december 1943.

bewoner genoemd wordt, is het oude huis afgebroken en is er meer naar voren een nieuwe woning gebouwd. Hierna volgt een korte periode waarin meerdere bewoners elkaar opvolgen tot dat Jacob Bieshaar er in 1920 komt wonen. In deze tijd wordt het huis van 1920 t/m 1925 opnieuw in tweeën bewoond.

Mogelijk vervolgonderzoek

Nu de huisnummers in de periode 1813 t/m 1830 bekend zijn, is het mogelijk geworden om door verder onderzoek de personen die genoemd worden in de uitzettingslijsten uit de periode 1748 t/m 1795 van Eemnes-Binnen en 1776 t/m 1805 van Eemnes Buiten terug te herleiden tot een huis in de oudste bewonerslijst met huisnummers uit 1813.

De uitzettingslijsten uit de 18^e eeuw zijn ook gecopieerd voordat het Oud Archief Eemnes is verhuisd van Eemnes naar Amersfoort. Deze lijsten zijn nu per twee jaar opgeborgen in ringbanden en voor onderzoek raadpleegbaar in de Oudheidkamer van Eemnes. Deze lijsten bevatten geen huisnummers alleen de bewoners per huis en hun beroep. De bewoners zijn echter wel in een vergelijkbare volgorde als in de bewonerslijst van 1813 opgeschreven. Hierdoor moet het mogelijk zijn om door verdere vergelijking van de gegevens de bewoners toe te wijzen aan een huis of erf waar ze in die tijd gewoond hebben. Van

veel huizen zijn ook gegevens van eigenaren bekend uit notariële akten van overdracht, testament of boedelscheiding die bij eerder onderzoek zijn gevonden. Dit ter controle van die huizen waarbij de bewoner tevens eigenaar was.

Geraadpleegde bronnen

Aanwezig in de oudheidkamer van Eemnes:

Staten van de bevolking der gemeente: 1820, 1826, 1832, 1834 en 1846 (OAE no. 1005-972 t/m 983)
Bewonerslijsten uit de jaren: 1883, 1888, 1889, 1890, 1891, 1899, 1900, 1908, 1914, 1915, 1920, 1925
(OAE no. 1005-1035 t/m 1045)
Stukken betreffende de herziening van de huisnummering uit 1930. (OAE 1005-1046)
Officieel adresboek der gemeente Laren, Baricum en Eemnes, uitgave van N.V. Gooi & Sticht, Hilversum 1938. (waarin opgenomen de oudste gedrukte bewonerslijst van Eemnes)

Overige archiefstukken aanwezig in het archief Amersfoort:

Het bevolkingsregister van Eemnes over de periode 1850-1936.
Leggers van de onroerende goederen gelegen onder het gerecht van Eemnes-Binnendijk 1807-1810 (OAE 1002-100)
Belastingcohier voor de belasting op ramen en deuren 1813 - 1818 (OAE 1005-911 en 912)
Staten van gebouwde eigendommen ten behoeve van de heffing van grondbelasting 1819-1823 (OAE 1005-916)
Kadastrale minuutplans en de oorspronkelijke aanwistafels Eemnes uit 1832
(zie: www.dewoonomgeving.nl)
Kohieren van de hoofdelijke omslag 1868. (OAE 1005-924)
Staten houdende de opgave van belastingschuldigen voorkomende in de kohieren van de directe belastingen in 1872. (OAE 1005-931)

Interview met:

Mevrouw Hermina Ruizendaal-Schotsman (Mien)

“Ik heb een man uit duizenden gehad!”

Het gezin Schotsman bestond uit de volgende personen:

Teunis Schotsman (1891-1978) trouwt in 1913 Teunisje van de Brug (1893-1971).

Hun kinderen zijn:

Teunis (Teus: 1913-1998), Janus (1914-1967), Aart (1915-1968),
Hendrika (Riek: 1918), Hendrik (Henk: 1920-1921), Hendrik (Henk: 1922-1980),
Stijntje (Stien: 1924), Aartje (1926), Gijsje (1927), Dirk (Dik: 1929),
Hermina (Mien: 1930), Willempje (Wil: 1932-2003), Gerrit Jan (Jan: 1934)
en Frederik (Fiek: 1936-1993)

Ik ben in 1930 geboren als 11^e kind van een gezin van 14 kinderen. Ons hele gezin staat vermeld in het boek: ‘Eemnessers door de eeuwen heen’. Alleen

Mien Ruizendaal-Schotsman tijdens het interview in december 2004

mijn broertje Henk staat er niet bij. Ja, er staat wel een Hendrik die in 1922 geboren is, maar er was nóg een Henk: geboren op 8 maart 1920 en gestorven op 29 maart 1921. Hij had van die witte krulletjes. Hij had last van een soort astma en werd daarvoor beademd door boven een pan kokend water te stomen. Ik heb hem niet gekend, omdat ik toen nog niet geboren was, maar moeder vertelde er altijd over. Vroeger was het de gewoonte dat de zoon die daarna geboren werd dezelfde naam werd gegeven. Mijn ouders waren Teunis (Teus) Schotsman (1891-1978) en Teunisje (Teuntje) van de Brug (1893-1971). Zij kwamen van Nijkerkerveen. Mijn vader was veldarbeider en was hier eerder dan mijn moeder. Om geld te verdienen maaide hij gras. Hij ging van Nijkerk door de Bunschoter polder op Eemnes aan tot aan Weesp toe. Als hij klaar was, ging hij met de trein terug naar Nijkerk. Hij droeg dan de zeis en spullen om de zeis scherp te maken om zijn nek.

Mijn moeder was op haar 17^e wees geworden en had al eens op jongere leeftijd sjans gehad met m'n vader. Zij was bij een boer in Lunteren gaan werken. Een vriendin van haar was een zus van mijn vader. Tegen haar had mijn moeder gezegd dat ze Teus (mijn vader) wel terug wilde hebben. Hij heeft haar daarna bij die boer weggehaald. Mijn moeder had daar een jaarcontract voor zo'n honderd gulden per jaar. Het was zo geregeld dat er met de kermis in oktober knechts en meiden werden aangenomen voor een heel jaar. Na een jaar werken kregen ze pas het geld. Maar omdat moeder al in maart wegging i.p.v. in oktober heeft ze geen geld gehad. Ze wilde graag met m'n vader een eigen gezin stichten. Mijn moeder had een oudere broer die al zijn eigen leven leidde. Haar jongere broer en zus zijn na de dood van hun moeder naar het weeshuis gegaan. Mijn moeder stond er na de dood van haar vader helemaal alleen voor. Mijn ouders zijn jong getrouwd; in 1913. Toen waren ze pas 19 en 21 jaar. Mijn vader was veldarbeider, maar hij ging om bij te verdienen ook helpen met sloten schoonmaken en takkenbossen maken. Hij heeft ook geholpen met het verlagen van de Wakkerendijk. Mijn moeder heeft wel een zwaar leven gehad. Veertien kinderen kreeg ze in 23 jaar en vader was een precieze man. Je moest altijd op tijd zijn en als we bijvoorbeeld aan het schoonmaken waren geweest en de spullen waren niet op dezelfde plek teruggelegd dan was mijn vader woest. Mijn vader was geen makkelijke man. Moeder was een lieverd.

Eerst woonden mijn ouders in Baarn in een huisje tegen het bos van Groeneveld aan. Daar zijn ook de drie oudste kinderen geboren: Teunis (1913-1998), Janus (1914-1967) en Aart (1915-1968). Maar ze moesten daar weg, want het huisje zou worden afgebroken. Dat huis is uiteindelijk toch blijven staan en verbouwd tot bungalow. In eerste instantie hebben mijn ouders in twee andere huizen gewoond, maar in 1926/27 kwamen ze in een klein boerderijtje terecht waar nu rijksweg A1 is, helemaal aan het eind van de Wakkerendijk op num-

Wakkerendijk 59, het ouderlijk huis begin jaren '50.

mer 59. Daar hebben ze gewoond tot 1969/70. Toen moesten ze wéér weg, omdat de oprit naar de rijksweg aangelegd moest worden. Ik zie ze nog zitten huilen toen er mensen van het rijk dit nieuws kwamen vertellen...! Mijn ouders kwamen toen op Molenweg 11 terecht, waar ze tot hun dood gewoond hebben.

Ik ben geboren in Eemnes-Binnen in het kleine boerderijtje aan het eind van de Wakkerendijk op nummer 59. Wij hadden het thuis niet breed. We stonden ook bekend als dat grote gezin in dat kleine boerderijtje. Maar met m'n moeder kon je wel lachen hoor! Ze was altijd heel geestig en hield er van om je voor de gek te houden of een grapje te maken. Ik weet nog wel een voorval op 1 april. Mijn broer woonde toen nog thuis en die moest 's morgens naar het werk toe. Mijn moeder riep hem uit bed: "Jan, Jan, kom eens gauw! Jan, de buurman, vraagt of je komt helpen, want er moet een koe kalven." Hij eruit en snel naar Jan van de Kuinder toe, maar die zei dat hij niet bij hem moest zijn, maar het zou dan wel Jan van Schie wezen. Mijn broer ging toen achter de burens langs over het land naar Jan van Schie, maar die zei: "Nee, dat is ook bij mij niet, maar misschien moet je bij Jan van Leeuwen wezen." Toen had hij het in de gaten dat het 1 april was en mijn moeder moest zo lachen toen hij weer terugkwam! Ze had er zo'n schik in!

Het huishouden was vroeger heel anders dan nu; het was ook heel zwaar. We hadden zo'n groot kleed en als dat schoongemaakt moest worden, dan sprenkelde moeder er eerst theebladeren op tegen het stuiven en dan veegde ze het kleed met een bezem. We hadden toen nog geen stofzuiger. Pas in 1953 met hun veertigjarige bruiloft kregen mijn ouders een stofzuiger. Met een stoffer en blik werd het vuil dat naar de kant geveegd was, opgenomen en dan gingen we de blauwe houten vloer dweilen. Daarna moest het kleed naar buiten om uitgeklopt te worden. Het was groot en zwaar en daarom deden we dat met de kruiwagen. Je moest maar zien dat je het over de lijn gehangen kreeg. Op een dag ging moeder in de lege kruiwagen zitten en reden we haar naar huis. Hij kieperde ondersteboven en daar lag moeder onder de kruiwagen. We moesten er hard om lachen! Ik zie dat nog allemaal voor me.

Pas na de oorlog hebben we het beter gekregen. Toen gingen de mensen meer verdienen. Ons huis was klein. Het was één grote kamer, een achterkamer waar we zomers woonden en nog twee kleine zijkamertjes. En dan nog een zolder. Wij sliepen haast allemaal op zolder. Het was één ruimte en daarin stonden vijf bedden. Wij hebben ook wel eens met z'n drieën in bed geslapen, want dan kwamen we ruimte te kort. Maar er waren er ook al een paar getrouwd en die waren al uit huis. Wij hadden echt een groot gezin. De oudsten hielpen de jongsten mee opvoeden, zo ging dat. Zodra je kon verdienen, moest je eruit.

Mien Schotsman hangt in 1958 de was bij haar ouders op.

De familie Schotsman in 1943/44, boven van links naar rechts:

Henk, vader Schotsman, Aartje, Teus, Stien, Aart, moeder Schotsman, Gijsje, Dik.

Op de voorgrond: Wil, Fiek, Mien en Jan.

Janus en Riek staan er niet op, omdat zij al getrouwd waren.

Dat was met zo'n 15 of 16 jaar. De oudere kinderen gingen wel met 11 á 12 jaar werken. Zo bracht je geld binnen en er was een opeter minder. Wij waren een groot gezin, maar daar waren er meer van in die tijd. Een tante van mij had 17 kinderen en de vader van mijn man kwam uit een gezin van 15 kinderen, waar er maar 7 van in leven bleven. Wij vielen op, omdat mijn ouders niet uit Eemnes kwamen. Ik ben wel een geboren Eemnesser. In mijn jeugd woonde ik in Eemnes-Binnen en met mijn trouwen kwam ik in Eemnes-Buiten te wonen. Dat vond ik eerst wel verschrikkelijk, omdat de mensen naar mijn idee in Eemnes-Binnen gemoedelijker met elkaar omgingen. Je kwam wel bij iedereen, maar liep niet de boel bij elkaar plat.

Mijn broers gingen eerst in Eemnes-Buiten naar de School met den Bijbel. Maar nadat mijn vader onenigheid had gehad met meester Treffers gingen wij in Baarn op de openbare school. Ik was bijna 7 jaar toen ik voor het eerst naar de Julianaschool in Baarn ging. Dat was een openbare school waar je in april overging naar de volgende klas. Ik moest dus een jaar wachten voordat ik kon beginnen op school, omdat ik in mei geboren ben.

Ik had het gevoel dat er ook wel op ons neer werd gekeken, maar dat kan ook komen doordat ik in Baarn op school ging. Dan kwam ik daar aan op mijn witte klompen met zwarte kousen aan en dan voelde je je wel klein. Zaterdagavond moesten die klompen geschuurd worden. Eerst gingen we allemaal in bad en daarna werd het water gebruikt voor het schuren van de klompen. Op zondag droeg je schoenen naar de kerk. Zaterdagavond werden die gepoetst. Dat waren meestal sandalen, want dat was gemakkelijk omdat we nog in de groei waren. Ik heb wel eens op te kleine schoenen moeten lopen, omdat er nog geen geld was voor nieuwe. Met Sinterklaas kregen we altijd nieuwe schoenen of sandalen. En dan kreeg je ook iets nieuws aan voor het Sinterklaasfeest op de Openbare School. Dat was het mooiste dat er was! Niet ieder jaar was er echt feest, want het was natuurlijk ook in de oorlog, maar ik herinner me nog wel dat we de film Sneeuwwitje zagen. Ook speelden de onderwijzers stukken uit de Gelaarsde Kat en zo. Dan hadden ze mooie pakken aan. Dat vond ik prachtig! Je kwam in het donker weer thuis. Dat was je natuurlijk niet gewend. We kregen een taai-taai-pop en twee repen. Die mocht je niet opeten, want het moest thuis verdeeld worden. Thuis vierden we ook Sinterklaas. We kregen altijd een letter en dan natuurlijk de schoenen en de nieuwe kleren. Dat deden we altijd een dag van tevoren, zodat je met je nieuwe kleren aan naar het Sinterklaasfeest op school kon gaan. Ik weet dat ik ook een keer zo'n lappenpop heb gehad met zaagsel erin. Maar verder kan ik mij niet herinneren dat wij speelgoed kregen. Kinderen van mensen die meer geld hadden, kregen wel mooie poppen en zo, maar zoiets kreeg je niet. Dat verschil heb ik altijd gevoeld. Ze keken toch op je neer. Wij waren van dat arme gezin. We gingen in de oorlog

ook wel eens eten bij mensen in Baarn. Dan aten zij ons brood op en wij aten wat we van hen uit de keuken kregen. Atten wij koolsoep en hadden zij brood met spek. Wij kregen ook wel eens kleren van mensen uit Baarn. Mijn zuster kreeg een keer een koffer vol kleren mee van mensen uit het ziekenhuis. De koffer moesten ze wel terughebben. Er kwam ook een voddendoer aan huis en als hij knappe kleren bij zich had die niet in Eemnes gedragen waren, dan kregen wij die. Zo zijn wij grootgebracht. En daar schaam ik mij helemaal niks voor!

We liepen altijd naar school en dat op klompen! Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de school een paar keer verplaatst. Eerst naast de Hema, daarna in Belastingkantoor Peking en dat was nog niet ver genoeg. Op het laatste ging ik naar de Oosterschool waar je in juli pas overging naar de volgende klas. Dat kwam allemaal door de Duitsers. Je moest toen tot je 15 jaar naar school, of je moest de 8^e klas hebben afgemaakt. Dat heb ik net niet gehaald, omdat ik toen moest gaan werken. De mensen wisten dat je uit een groot gezin kwam en dan kon je in ieder geval goed werken. Ze wilden je wel hebben! Vaak als ik uit school thuiskwam, stond er een emmer aardappels klaar en dan zaten we met z'n drieën te schillen. Dat waren de aardappels voor de volgende dag. Die voor het avondeten stonden al op de kachel, want het duurde wel een poos voordat ze gaar waren. Alles werd gekookt op de kachel. Dat was eigenlijk een kolenfornuis. We hadden ook een houtkachel. Pas later kwam er meer geld en konden we er ook kolen in branden. Het was een Trompkachel. Waarom we hem zo noemden, is ook nog een verhaal. Mijn vader had een koe en die moest weg. Hij zei tegen mijn moeder dat als die koe verkocht was hij van het geld een bandenwagen van Van de Kuinder zou kopen. "Ja", zei mijn moeder, "maar ik een kachel." Dat was goed. Maar Van de Kuinder zei dat mijn vader minder zou hoeven betalen als hij hem binnen zoveel tijd zou kopen. Vader vroeg aan moeder of er wel zoveel geld in huis was. Hij had daarvan geen sjoege, want mijn moeder ging over het geld. Moeder keek het na en er was genoeg. Vader kon dus de wagen kopen. "Zo", zei hij toen, "nou kan de koe blijven staan." Moeder was wel kwaad! Vader vond het ineens niet nodig om een nieuwe kachel te kopen, maar mijn moeder is naar Baarn gegaan en heeft daar een kachel besteld. Mijn vader was eerst kwaad, maar toen mijn broer een keer kwam, zei vader tegen hem dat hij ook maar zo'n goede kachel moest kopen, want daar had je tenminste warme benen bij. Zo ging dat. De man was het hoofd van het huishouden, maar de vrouw zorgde ervoor dat alles in orde was. Zo was dat ook in mijn huwelijk. Dat was ook een kwestie van vertrouwen. Wij namen wel meer gezamenlijk de beslissingen.

In mijn jeugd ben ik ook lid geweest van de Meisjesvereniging van de kerk van

*Meisjesvereniging "Lydia" van 'Het Dikke Torentje' tijdens een uitje in 1950.
 Voorgond van links naar rechts: Truus van de Kemp, Diny Roothart, Betsie Steenkamer, Dirkie Baatje (met fles), Fie Overeem, Bertha Baatje, Bep van Dijk.
 Achtergrond staande van links naar rechts: Suus Blom, Jannetje Roodhart (leidster), Wil Schotsman, Gerrie Meijer, Hennie van de Kemp, Bep Meijer en Mien Schotsman.*

Eemnes-Binnen. Deze kerk heet officieel de Pieterskerk, maar iedereen noemt hem 'Het Dikke Torentje'. Het was de Nederlands Hervormde Kerk. Vanaf mijn 15e zat ik op catechisatie en dan kon je lid worden van deze vereniging. Je kreeg bijbelles van dominee Klomp. Ik heb ook wel eens geholpen met het schoonmaken van de pastorie. Dat hoorde er ook bij. Niet iedereen ging bij de Meisjesvereniging, maar de meeste meisjes wel. Je bleef erbij totdat je trouwde. Ik ben er tot mijn 26^e bij gebleven. Een keer per jaar, met Pasen, hadden we een uitvoering in de kerk. Dan zongen we liedjes en zeiden gedichten op. Het doel van de Meisjesvereniging was gezellig met elkaar nuttige dingen doen. We kwamen op een doordeweekse avond samen. Dan werd er eerst uit de bijbel voorgelezen. En daarna gingen we handwerken. We maakten ook dingen voor de bazaar die daar dan verkocht moesten worden. De opbrengst was voor de kerk. Tegenwoordig wordt dit ook wel gedaan voor andere goede doelen. Ik heb jaren beren gemaakt. Nu kan ik dat niet meer, omdat mijn been niet meer zo goed wil. Ik heb altijd veel gehandwerkt. Allerlei soorten dieren. Niet alleen voor de bazaar, maar ook als cadeau voor deze of gene. Ik heb daar patronen voor. Nu ben ik lid van de Vrouwenbond. Er worden geen dingen voor de ba-

zaar gemaakt. Dat gaat niet meer, omdat de jongeren geen handwerken meer leren en de ouderen kunnen het lichamelijk niet meer. We doen nu wel bijbelstudie. Dan worden er ook vragen over de bijbel gesteld waar je een antwoord op moet weten. Ik kan soms wel merken dat ik niet grootgebracht ben op de School met den Bijbel. Ik heb op latere leeftijd wel catechisatie gehad, maar dat is toch anders. Je moet er van jongs af aan mee opgroeien, anders blijft het toch moeilijk. Ik wist het allemaal wel, maar als het gevraagd werd, kwam het er gewoon niet uit! Wij hadden op de openbare school juist veel handwerken en dat was hier weer niet zo. Daar heb ik veel plezier van gehad.

We gingen ook wel eens een dagje uit met de bus. Soms met jongens en meisjes samen, maar meestal alleen met de meisjes. Als er jongens meegingen, waren dat de jongemannen waarmee de meisjes verkering hadden. Bij de protestanten gingen de jongens en meisjes niet gescheiden naar school, zoals bij de katholieken. Hier in Eemnes was er ook een katholieke meisjesschool, de Heilig Hartschool. In de Kerkstraat was er een katholieke jongensschool. De Mariaschool. Dat was in de huidige Roëlllaan. Maar de Hervormde kinderen gingen allemaal naar de gemengde school: De School met den Bijbel. Er was wel een scheiding tussen de katholieken en de protestanten. Je mocht niet altijd met elkaar spelen. Dat verschil was vroeger best groot, maar wij keken daar niet naar. Bij ons kwamen katholieken en protestanten aan huis. Ook allerlei leveranciers. Deze scheiding heeft lang geduurd.

Het was plezierig op de Meisjesvereniging. Je was er eens een keertje uit. Maar er werd wel op de klok gekeken of je op tijd thuis kwam. Vader vond de Meisjesvereniging eigenlijk helemaal niet nodig. Catechisatie mocht nog wel. Maar van moeder mocht het wel en zo ging ik dan toch. Ik heb ook nog de kas bijgehouden van de vereniging.

Ik kon ook goed leren, maar niemand van ons heeft doorgeleerd. Mijn broer had wel toestemming van vader om verder te leren, maar hij kwam terug en deed het toch maar niet. Ik had eigenlijk wel willen leren, maar er was geen geld voor. Je verdiende ook erg weinig. Vaak kreeg ik als ik ergens ging werken ook geen geld, maar bijvoorbeeld kaas, of vlees als er stiekem geslacht was in de oorlog. Daar had mijn moeder ook meer aan. Mijn ouders konden ook niet zeggen dat ik een bepaald bedrag moest verdienen, omdat ik nog te jong was.

Het was vroeger een leven van hard werken. Je ging naar school en thuis moest je meehelpen. Maar we hadden ook wel spelletjes: 'Mens-erger-je-niet' en 'Domino'. 's Avonds, als het nog licht was, gingen we ook wel buiten spelen. Knikkeren, of hinkelen en zo. Dat deden we met de broers en zussen. Niet met buurkinderen, want we hadden er zelf al genoeg! We woonden natuurlijk ook

wel alleen en mochten niet de weg over. Dus speelden we bij het huis. Voetballen kon niet, maar we gingen wel vaak naar de treinen kijken bij de Emmabrug. Dat was de brug over het spoor tussen Baarn en Hilversum. Toen was het nog niet zo druk, dus dat kon wel. En we gingen ook wel gewoon aan de dijk zitten kijken wat er voorbij kwam. Of we liepen naar het bos van Groeneveld. Dat was voor ons niet zo ver en we waren natuurlijk ook gewend om hele stukken te lopen. We zochten daar eikels en kastanjes. Moeder heeft niets anders gedaan dan werken. Voor haar was er geen tijd voor ontspanning.

In januari 1945 werd ik voor dag en nacht naar het eind van de Meentweg gestuurd; naar Jan Keizer om daar te helpen. Toen hadden we wel een fiets, dus ik hoefde niet te lopen naar Jan Keizer, maar ik vond het wel vreselijk. Ik kreeg heimwee! De eerste de beste zondag van januari lag er een flink pak sneeuw. Ik ben er doorgegaan: lopend met de fiets aan de hand en 's avonds weer terug. Twee keer in de week moest ik naar Baarn fietsen om huiswerk op te halen, want het was oorlog. In die oorlogsmaanden heb ik wel een keer tegen de muur gestaan. De Duitsers sliepen bij Jan Keizer in de schuur en zij waren een leidsel kwijt. Toen moesten we allemaal tegen de muur gaan staan, want dat leidsel moest terugkomen. Toen wist iemand waar dat leidsel was; het bleek bij de woonwagens te zijn. Daarna mochten we weer naar binnen gaan. Dat was wel angstig!

Verschillende boeren hadden ook soldaten in huis, of in de schuur. Bij ons thuis was er natuurlijk een groot gezin en daarom hoefden er geen evacués in huis. Die evacués kwamen van Arnhem of zo. Ze kwamen hier om aan te sterken. Maar vader moest zelf bij een andere boer melk halen, want dat had je op het laatst zelf niet meer. Je mocht maar vijf koeien houden en soms moesten die ook kalveren en dan mocht je ze niet melken. Dat kon ook niet, want dan stonden die koeien droog. Ik ging ze nooit melken, want ik was er als de dood voor! Dat kwam omdat mijn moeder op een dag moest melken en toen thuis kwam met haar haren vol eendekroos. Een koe had haar de sloot in gestoten. Wij natuurlijk lachen, maar een poosje later bleef moeder wel erg lang weg na het melken en toen zag vader dat een koe haar met de horens bewerkte in het land. Ze had een heel gat onder de borst gekregen! Zij is daarna nooit meer in de polder geweest, daardoor was ik toen als de dood voor koeien. Ik vind ze heel mooi, maar wel van een afstand.

Als een koe moest kalven ging ik ook vast de schuur niet in. Er was dan wel een broer bij en dan hadden ze van die touwen en blokken hout en dan trokken ze het kalf eruit. Als het niet ging, moest de veearts erbij komen.

Na een maand of acht bij Keizer moest ik weer thuis komen, want er ging een zus van huis weg en ik moest moeder komen helpen. Maar een poosje later

werd ik wel weer weggestuurd naar Hilversum om in een gezin te helpen waar de vrouw ziek was. Ik had het er helemaal niet naar mijn zin, maar ik ben er toch 1½ jaar gebleven. Eenmaal weer thuis werd ik overal heen gestuurd om te werken. Zelfs bij Gerrit Gieskens die petroleum en butagas verkocht. Dat was in de schoolvakanties. Oppassen heb ik ook heel veel gedaan. Stil zitten en spelen was er niet bij. Er werd bijvoorbeeld een kous in je handen geduwd, met naald en draad en een rond kopje zonder oor. “Probeer maar eens of je kousen kunt stoppen”. Dat ging me goed af. Ik had op school ook handwerken gekregen. Ik mocht mijn eigen kousen dichtstoppen. Er kwam een mevrouw bij ons om lakens te laten verstellen. “Oh”, zei moeder, “dat kan zij goed!” en hup, dan ging ik daar weer heen. Als er iemand ziek was, ging je daar ook heen om te helpen. Maar dat was gewoon burenhulp en daar bleef je niet zo lang. Bij ons thuis was het beslist geen vetpot. Daarom moesten er zoveel mogelijk kinderen uit de kost, zo ging dat. In de Baarnsche Courant stond een advertentie waarin een meisje voor halve dagen werd gevraagd. Het was vrijdag 11 november 1948 en ik ging er naartoe om te solliciteren. Ik belde aan en schrok van het geluid van de bel in die holle gang. Er kwam een ouder dienstmeisje

Het bruidspaar Jan Ruizendaal en Mien Schotsman in 1956.

Kerkstraat 12

Mien Ruizendaal-Schotsman in de tuin van Kerkstraat 12 in 1961. De kinderen zijn Adri-aan Schotsman en Trudy Ruizendaal.

Vijftigjarige bruiloft van vader en moeder Schotsman in 1963

voor dag en nacht in het zwart met een wit kantje in het haar open doen. Zij bracht mij naar Mevrouw toe. Ik moest vertellen van thuis, hoe het reilde en zeilde. Ik werd meteen aangenomen. Ik kon de 14^e november beginnen. Toen ik dat thuis vertelde, schrok moeder wel. Ik heb het er goed naar mijn zin gehad. Mijn moeder zei altijd dat ik daar pas echt goed heb leren werken. Het was daar wel gemakkelijker, want daar hadden ze een stofzuiger en zo. Mevrouw was al in 1952 (toen ze 96 jaar was) overleden, maar ik bleef nog werken bij haar zoon van 75 jaar. Pas op 2 november 1956 ben ik er weggegaan, omdat ik ging trouwen.

Op 28 november 1956 ben ik getrouwd met een echte Eemnesser: Jan Ruizendaal. Meep-zoon noemden ze hem. Zijn vader heette Melis. Je had ook twee Knelissen en een Dries Ruizendaal. Mijn man is altijd bevriend geweest met een neef van hem. Hij heette ook Jan Ruizendaal, maar dan Jan-zoon. Hun moeders waren zusters. Ik was al 26 jaar toen ik trouwde. Daar was ik wel blij om, want als er kinderen kwamen, was je jeugd voorbij. De bruiloft hebben we bij mijn ouders thuis gehouden. Daarna bedankte ik mijn moeder voor de bruiloft. Dat ging nog goed, maar toen mijn man haar bedankte, begon moeder vreselijk te huilen! Ik vroeg aan Jan wat ik doen moest. Moeder en vader bleven zitten met vijf jongens en 't boerderijtje! "Moeder", zei Jan, "ze gaat nu mee, maar morgen is ze er weer! Ze gaat niet naar een ander om te werken". Ik ben tot hun dood toe voor mijn ouders blijven zorgen. Ook voor mijn broer Teus, die bij mijn ouders woonde, heb ik gezorgd. Moeder waardeerde dat wel zeer. En zo zijn we getrouwd.

Eerst kregen we ‘tijdelijk’ een huis op Kerkstraat 12. Daar hebben we toch nog zeven jaar gewoond. Maar we moesten er wel een man van 84 jaar bijnemen! Dat was IJbert Kuyt. Hij had een kamer in het huis. Wij moesten voor warm eten voor hem zorgen en zijn kamer schoonhouden. We hebben hem nog vier jaar gehad. Het huis was van Gijs Roodhart. Mijn schoonouders woonden er ook in en mevrouw Van Dalen. Wij hadden een kamer, een hele brede gang en een keuken en boven hadden we ook één kamer, maar daar heeft mijn man nog een kamertje bijgemaakt. Mijn schoonouders woonden aan de voorkant van het huis, aan de kant van de Kerkstraat. Wij woonden aan de achterkant. Mevrouw van Dalen woonde in de lengte van het huis. We moesten dit huis nemen, omdat we er al een paar hadden afgewezen. Dus zo kwamen we naast m’n schoonouders in huis te wonen. Het was één groot huis, maar met drie verschillende huisnummers: 8, 10 en 12. Het gebeurde vroeger wel vaker dat ouders en kinderen in één huis woonden. Dat is ook niet alles, want je ziet zo eigenlijk net teveel van elkaar. We kregen twee dochters: Trudy in 1959 en Tiny in 1962. Trudy is nog bijna bij mijn ouders thuis geboren, want ze kwam te vroeg en ik was de hele donderdag bij mijn ouders om te helpen. Trudy is vrijdags om half negen geboren. Bij Tiny gebeurde dat bijna ook, maar doordat Trudy

Vader en moeder Schotsman met Trudy achter het huis aan de Wakkerendijk 59 (jaren '60)

*Tiny (links) en Trudy Ruizendaal
eind jaren '60.*

zo snel was geboren, waren we door ervaring wijs geworden en moest ik de hele dag op bed liggen toen de weeën begonnen. Bij Trudy had ik een kraamzuster, maar bij Tiny ging dat niet, omdat ze in juli geboren is en het vakantietijd was. Toen heeft een nichtje geholpen. Maar zij moest wel twee keer in de week naar een mevrouw toe om te werken. Toen heeft Jan vrij genomen.

In januari 1964 ben ik op Torenzicht nr. 100 komen wonen. Wij waren de eerste bewoners. In eerste instantie was er nog niet veel import van buiten Eemnes. In de nieuwe huizen kwamen vooral mensen uit Eemnes-Binnen te

wonen. Ik weet nog dat er voor ons huis koeien liepen. Het was weiland. In de jaren '70 zijn er allemaal huizen gebouwd. Als mensen nu zeggen dat ze geen huizen in het weiland voor hun huizen willen, dan zeg ik dat wij ook op het land van de koeien wonen. Iedereen wil toch wonen!

Mijn man Jan heeft bij verschillende mensen gewerkt. Toen hij 19 jaar was, ging hij bij Bep de Bruijn werken. Diens moeder had een fietsenmakerij waar Bep ook werkte. Bep was bij de brandweer. Daardoor ging Jan ook bij de brandweer. Als er brand was, gingen ze met de motor met een karretje met spullen erachter naar de brand toe. Zo ging dat toen. Die motor was van Bep de Bruijn. Ze gingen naar elke brand die er in Eemnes was. Later kregen we een scanner, zodat je precies wist wat er aan de hand was. Mijn dochter Tiny ging ook vaak kijken. Ik weet nog dat er op een dag een boerderij aan de Meentweg in de brand stond. Tiny er naartoe. Ze kwam thuis met allemaal brandgaatjes in haar kleren en ze had juist zo'n leuk pakje aan. Nu nog blijft het trekken. Tiny heeft ook in Hilversum een scanner en als er brand is gaat ze nog steeds wel eens kijken. Mijn man was bij wijze van spreken soms eerder bij de kazerne dan dat de brand uitbrak. Soms gebeurde het dat we aan het eten waren en dat we op de scanner hoorden dat er bijvoorbeeld een auto in de brand stond. Dan ging Jan al op weg naar de kazerne, waar Gerard Wortel, de schoonzoon van Bep de Bruijn, zich afvroeg wat Jan daar kwam doen. Even later ging de pieper af en werd de brand officieel gemeld via Laren. Mijn man was brandweerman en hielp veel bij de pomp. Tot zijn 57^e is Jan bij de brandweer gebleven. Eigen-

lijk mag dat maar tot je 55^e jaar, maar hij was in hart en nieren een brandweerman en mocht nog twee jaar blijven. Toen werd Jan in Amersfoort gekeurd en daar werd het advies gegeven om er maar mee te stoppen. Hij had hard genoeg gewerkt, vond men daar.

Kort nadat Jan bij hem was gaan werken, moest Bep in dienst en kreeg Jan uitstel van dienstplicht, zodat hij mevrouw De Bruijn kon helpen. Toen Bep uit dienst kwam, moest mijn man zelf in dienst. Daardoor is Jan niet in Indië geweest. Dat was in 1950. Hij heeft daar gelukkig niet hoeven vechten.

Hij heeft na zijn diensttijd een cursus lassen gevolgd. Daar had Jan al wel ervaring mee, want hij had ook vaak bij Jan Steenman, de smid, geholpen. Die zat tegenover café Staal.

Mijn man heeft verschillende betrekkingen gehad. O.a. bij Gijs Roodhart die een fietsenzaak en electriciensbedrijfje had. Jan heeft zo in de praktijk van alles en nog wat geleerd. Uiteindelijk is mijn man in Bunschoten terecht gekomen bij een fabriek waar hij als lasser ging werken. Zij maakten daar banket-

*Jan Ruizendaal 30 jaar bij de brandweer en geridderd in 1979
Naast hem Mien Ruizendaal-Schotsman. Achter hem mevr. De Leeuw-Mertens
(de toenmalige burgemeester van Eemnes) en haar man.*

HKE-38

bakkersovens. Voor zijn werk moest Jan naar België en Rotterdam en ga zo maar door. Van zijn baas moest hij ook leren autorijden. Hij heeft daar 25 jaar gewerkt. Toen is Jan met 59 jaar in de VUT gegaan en met 60 jaar is hij gestorven, dus daar heeft hij maar kort plezier van gehad.

Jan heeft ook veel voor de drumband 'In Aethere Musica' gedaan. Hij heeft vaak geholpen met olieballen bakken ten bate van de drumband. Daar had hij ook allerlei gereedschap voor gemaakt. Dat kon hij doen door zijn vakkennis. Hij heeft bijvoorbeeld rekken gemaakt om wel 3000 olieballen op uit te laten lekken! En een mengmachine om het beslag te mengen. Die werden door hem in de fabriek in Bunschoten gemaakt. Een aantal van die dingen wordt nu gebruikt voor het bakken van olieballen voor de Poolse kinderen.

Jan was geen lid van 'In Aethere Musica', maar Trudy en Tiny wel. Trudy was majorette en volgens mij heeft ze ook getrommeld. Wat Tiny gedaan heeft, weet ik niet meer, maar ik weet wel dat ze er geen schik in had.

Jan was altijd bezig en ze wisten hem ook wel te vinden als er iets gemaakt moest worden. Soms was ik er wel op tegen, want anders zou hij alle avonden in de schuur hebben gezeten.

Ik ben altijd bezig geweest. Nu doe ik het rustiger aan en ga ik er niet echt meer op uit. Ik moet ook een rollator gebruiken, dus het gaat ook niet meer zo gemakkelijk. Maar mijn dochter Tiny en haar man Nico in Hilversum halen me geregeld op. Zij hebben een zoon Michael en een dochter Natascha. Mijn dochter Trudy woont met haar man Martin en de tweeling Christa en Esther in Eemnes. Ze komen allemaal vaak langs. Ik bak koekjes en taart, puzzel graag en lees wat. Ook ga ik naar de bingo en speel ik Rummikub, of ik ga naar de Vrouwenvereniging. Zo heb ik nog genoeg te doen!

Ik wil mevrouw Ruizendaal hartelijk bedanken voor de plezierige gesprekken en wens haar nog vele fijne jaren in goede gezondheid toe!

Hennie Bouma
Ploeglaan 25
tel.: 035-5310688

Interviews ivm nieuwbouw in de jaren zestig en zeventig

Samenvatting uit HKE-Ledenvergadering 26-02-2004

Na een inleiding van Livia van Eijle, treedt Henk van Hees op voor het stellen van vragen aan een aantal nieuwe bewoners uit die tijd, aan leveranciers van toen en aan enkele andere oorspronkelijke Eemnessers. Hier volgen de geïnterviewde personen en enkele bijzonderheden.

Diet Bloemkolk: Woont sedert 20-09-1965 in Eemnes in de Raadhuislaan in één van de eerste Philips-huizen. Veel winkeliers kwamen aan de deur en betaling kon dikwijls op rekening. Haar kinderen konden helaas niet in de Herv. Kerk worden gedoopt, wegens ongewenst gedrag van de ouders. Burgemeester De Bekker gaf speciale aandacht.

Kitty Wiarda: Kwam op 17-12-1965 in de Parklaan. De verhuisswaggen zakte in de blubber, waardoor hulp van een trekker nodig was. Het dorp was eigenlijk nog niets. Van de Spar kwam geregeld Jan Manten of een broer met het boekje voor de bestellingen. Ook haar kinderen konden in Eemnes niet Hervormd worden gedoopt.

Kees Hopstaken: Kwam in 1971 in de Ploeglaan, maar niet als Philipsman. Wilde eerst niet naar Eemnes.

Was actief in Werkgroep Toekomst Eemnes, die toen bang was dat het dorp snel zou groeien naar 10.000 inwoners. Bij hem kwam oa Felix Zwanikken aan de deur. Zij kochten ook veel bij de VIVO van Johan Eek. De RK-boerderijgesprekken waren heel goed voor integratie oud/nieuw.

Eline Lemstra: Kwam in 1978 als tweede bewoner in een huis op de Klaproos, waar mensen woonden van Philips, omroep en Marine. Het alternatief zou een drive-in-woning in Huizen zijn geweest. Eemnes was prettig kleinschalig. Veel huizen waren slecht door faillissement van de aannemer. Eline is een van de eerste HKE-leden.

Johan van Oostrum: Werkte in de jaren zestig en zeventig voor zijn vader, die groenteboer was aan de Wakkerendijk. Nieuwe bewoners (t/m Fazantenhof/Patrijzenhof) kregen slagroom en aardbeien als welkomstgeschenk. Als 14-jarige reed hij in 1957 al met een autootje, dat niet harder dan 20 km/u kon, maar toch eens aan de ketting werd gelegd.

Janny van Hees: Is met 13 à 14

jaar al in de slagerij begonnen. 80% van de omzet werd gemaakt door thuis bezorgen. Drie dagen per week opnemen en bezorgen. Achter op de Meentweg 's winters met een sleetje. Bij een geboorte kregen de klanten een biefstukje cadeau. Bij enkele klanten heeft zij 25 jaar bezorgd; tot heel kort geleden.

Evert Huiden: Is 68 jaar en woont sedert zijn geboorte op Wakkerendijk 154. Dankzij de Philips-woningen kwam er ca 1968 aardgas voor zijn nieuwe varkensstal. Denkt met heimwee aan het mooie uitzicht over de driest tussen Laarderweg en Blaricum. Hoopt, dat men de Zuidpolder-te-veen niet vol gaat bouwen. Contact oud/nieuw liep goed bij verenigingen en scholen. Boven 10.000 inwoners zal de sfeer in het dorp slechter worden.

Bert Snel: Is in 1946 geboren in het huis naast de Vaartsteeg (Wakkerendijk 25) en heeft jaren gewoond op Meentweg 41. Herinnert zich de slechte grond waar de eerste Philips-huizen werden gebouwd. Het water in de sloten bevroor daar 's winters niet door vervuild kwelwater van Hilversum. Geen wonder dat men problemen had met te hoog grondwater. Ziet voor Eemnes veel parallellen met het boek "Hoe God verdween uit Jorwerd" van Geert Mak. Opvallend dat de partij Dorpsbelang juist veel nieuwkomers trok.

Bij de gesprekken werden diverse leveranciers genoemd, maar aan het eind constateerde men, dat enkele karakteristieke zaken toevallig niet aan de orde kwamen, zoals Elsinga en De Blauwe Vlam. Hoewel er in de jaren zestig sterke drank werd gehaald bij Café Van der Wardt, kreeg die de formele vergunning pas ca 1975.

Slotdiscussie over het Eemnesser gevoel:

Veel van de geïnterviewde nieuwe Eemnessers voelen zich na zo'n 30 jaar wel "echte Eemnesser", maar er blijft toch verschil met de oorspronkelijke bewoners. De oude Eemnessers hebben van oudsher ook een kijk op de omgeving gekregen, die de nieuwere bewoners maar heel geleidelijk leren. Als men zich maar open stelt groeit dat beter, maar de nieuwe mensen moeten zelf contact zoeken. In het Feestcomité zaten altijd veel oorspronkelijke Eemnessers, omdat het door "ons kent ons" en een mentaliteit van "niet praten maar doen" zo makkelijk was om tot resultaat te komen. Door deze avond heeft de 25-jarige Historische Kring de sfeer van toen weer opgeroepen. Dat bracht enige heimwee, maar al met al vond men, dat de voorzieningen in het dorp sterk zijn verbeterd.

Rom van der Schaaf

Schenkeningen H.K.E.

In de afgelopen periode ontvingen wij de volgende zaken als aanvulling voor de collectie van de HKE:

- Diverse boekwerken en tijdschriften betreffende Eemnes van:
M. Woelders-Van Duyne,
Van Hasseltlaan 21, Hilversum.
- Spaanzaag van:
C. G. Gieskens,
Wakkerendijk 228A, Eemnes.
- Boekwerken van:
Fam. Bokkers,
Fazantenhof 106, Eemnes.
- Fotoverzameling betreffende Eemnesser huis van:
M. Arnolds-Grimmelt,
Kerkstraat 7, Eemnes.
- Gekopieerde akten uit het Oudarchief Eemnes van:
E. van Andel,
Wakkerendijk 36, Eemnes.
- Twee kadastrale kaarten van Eemnes van:
M. van Wijngaarden,
Rietgors 68, Eemnes.
- Twee foto's van:
C. Hilhorst-Van den Hoven,
Wakkerendijk 262, Eemnes.
- Boekwerken, gebruiksartikelen en melkcertificaten van:
A. v.d. Berg-Kuijer,
Streefoordlaan 36, Eemnes.
- Foto's en bewijs van Nederlander-schap van familie Beukeboom van:
T. Schilder,
Koedijk 22, Huizen.

Wat bedoelde die visboer?

Enige tijd geleden kwam Arie Hoogeboom in de Oudheidkamer met een bijzondere vraag. Hij herinnerde zich van vroeger dat er een visboer door Eemnes rondreed die riep:

**'HARING AAN DE WAL
ZOVEEL CENT EEN TAL.'**

Hij heeft zich altijd afgevraagd wat die uitdrukking betekende, met na-

me het woord TAL. Hij vroeg ons om raad maar we konden hem geen antwoord geven. Vandaar deze oproep in ons kwartaalblad.

Wie weet wat de visboer bedoelde met deze kreet kan contact opnemen met

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
035-5389849

Wie kent ze nog?

In ons vorige kwartaalblad (HKE 2004-4) werd bijgaande foto getoond voorzien van de nodige namen.

Er kwamen diverse reacties omdat de namen niet allemaal klopten.

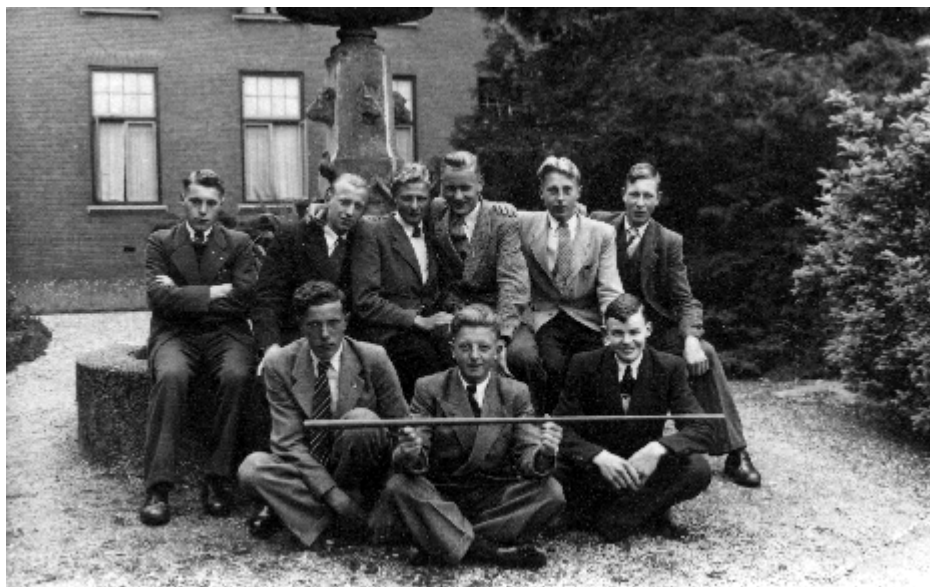
De meest complete reactie kwam van Sien van Hamersveld.

Ze schrijft dat de gefotografeerde jongens bij het retraitehuis in

Amersfoort zitten. Ze gingen daar enkele dagen naar toe voordat ze in dienst moesten. De foto is genomen op de vrijdag voor Pinksteren in het jaar 1947.

Ik wil iedereen die informatie heeft gegeven over deze foto hartelijk bedanken.

Henk van Hees

Op de achterste rij staan v.l.n.r. Niek Brouwer – Jan Hoofd – Ben Groen – Fedde Veldmans (die in die tijd als bakkersknecht bij Arie Heek werkte), – Bep Fecken – Gijs van Dijk (een neef van Wim van Hamersveld, hij werkte in die tijd bij Willem van Hamersveld, de vader van Wim).

Op de voorste rij zitten v.l.n.r. Gerrit Eek – Jan Eek (met biljartkeu) – Wim van Hamersveld.

Tussen Vecht & Eem 35 jaar

Vijfendertig jaar geleden, op 22 mei 1970, werd de *Stichting Tussen Vecht en Eem – Centrale organisatie van Vrienden van de Historie van het Gooi en omstreken* (TVE) officieel opgericht in het stadhuis van Naarden. Initiatiefnemers waren een aantal historisch geïnteresseerde heren, afkomstig uit de in 1969 opgeheven *Vereniging Vrienden van het Goois Museum*, zoals Dr A.C.J. de Vrankrijker, Dr P.W. de Lange en J.V.M. Out, die vonden dat moest worden vastgelegd ‘hoe het vroeger was’ voordat de moderne tijd met zijn ‘verstening’ en enorme bevolkingsgroei dat alles had vernietigd. Bij de oprichting werden ook direct de al bestaande historische organisaties in het Gooi en omstreken betrokken, zoals het Vestingmuseum, de Archeologische Werkgemeenschap afdeling Naerdincklant en ook enkele historische studiekringen en verenigingen, die allemaal een plaats kregen in het Algemeen Bestuur van TVE.

Tussen Vecht & Eem heeft van het begin af aan tot doel gehad het bevorderen van de belangstelling voor en de kennis van het Gooi en omstreken op historisch en aanverwant gebied en het bevorderen van de samenwerking tussen de (momenteel ca. 35) lokale en regionale historisch-gerichte organisaties. Daarom heeft TVE ook een dubbele taakstelling:

- aan de ene kant voert de Stichting TVE *eigenstandige taken* uit, zoals het uitgeven van het blad TVE en andere publikaties en het organiseren van de zogenaamde ‘Open Dagen’;
- aan de andere kant is TVE ook een *netwerk-organisatie* van lokale en regionale verenigingen en stichtingen op historisch gebied, waarbinnen TVE vooral een coör-dinerende en faciliterende functie heeft.

Goede samenwerking

Rond de oprichting van TVE is er ook even geharreward over de verhouding tussen de koepelorganisatie TVE en de andere instellingen, verenigingen en stichtingen op historisch gebied. Sommige oprichters, zoals met name P.W. de Lange, hadden eigenlijk het idee, dat deze organisaties zich zouden moeten onderschikken aan TVE. Zij waren dan ook nogal chagrijnig toen dat niet gebeurde. Maar zij hadden ongelijk in hun verwachtingen. Elke organisatie heeft zijn eigen taak en zijn eigen belangen en die bijten elkaar in het geheel niet.

De samenwerking tussen TVE en de andere organisaties is dan ook altijd heel goed geweest. Dat blijkt met name bij de zogenaamde *Open Dagen*, die TVE organiseert in de plaatsen in het gebied tussen Vecht en Eem in samenwerking met de lokale historische kring of een andere aangesloten organisatie en waarbij elke plaats ongeveer eens in de tien jaar aan de beurt is gekomen. In plaatsen waar vroeger geen historische kring bestond, zijn deze doorgaans ontstaan

in aansluiting op de Open Dag van TVE in de betreffende gemeente. De goede samenwerking blijkt ook bij *gezamenlijke projecten* zoals het zogeheten 'Boerderijenproject' uit de jaren 2001-2003, waarbij in praktisch alle plaatsen in het gebied op initiatief en onder coördinatie van TVE alle boerderijen van voor 1940 werden geïnventariseerd en beschreven. Momenteel lopen er meerdere van die samenwerkingsprojecten, zoals het samenstellen van een historische wandel- en fietsgids en de werkgroep 'historische oude wegen'.

Lokaal en regionaal

De lokale historische kringen richten zich op de geschiedenis van hun eigen plaats en zij doen dat met groot enthousiasme; veel kringen hebben ook uitstekende eigen tijdschriften. Door hun verenigingskarakter weten zij veel mensen te bereiken en een deel van hen ook actief bij het werk van de kring te betrekken. TVE richt zich op de geschiedenis van het hele gebied. In het tijdschrift TVE worden bij voorkeur artikelen opgenomen die handelen over plaatsoverstijgende onderwerpen of over lokale onderwerpen die in een regionale context worden geplaatst. Er zijn ook aardig wat lokale onderzoekers die zowel in TVE als in het eigen lokale blad publiceren. Beide invalshoeken - de lokale en de regionale - zijn zinnig, zij vullen elkaar aan en staan samenwerking helemaal niet

Tussen Vecht & Eem 35 jaar

Lustrum- & Bevrijdingsconcert

rond drie Joodse Componisten uit het Gooi
met financiële steun van het VSBfonds en het Prins Bernard Cultuurfonds

Datum: 8 mei 2005, 14.00 uur
Plaats: Kerk Protestantenvond, Iepenlaan 26, Bussum
Organisatie: Marcus van der Heide en Dagelijks bestuur TVE

Programma

Rosy Wertheim (1888-1949), *Trois Chansons* (1939), voor zang, fluit, piano.

Rosy Wertheim, *3 Morceaux pour Cortèges des marionettes*, Flûte et piano

Dick Kattenburg (1920-1944), Joodse liederen, 'Pièce' voor fluit en piano, Roemeense volksmelodie voor viool en piano

Daniël Belinfante (1893-1945), Vioolsonate, Lieder, 3e Sonatine.

Men kan zich opgeven bij de Penningmeester van TVE, Plantsoen 14, 3755 H.J. Eemnes (Tel. 035-5310115). De kosten bedragen € 9,50 p.p. (donateurs van TVE € 7,50). De deelnemersbijdrage wordt tevoren gestort op gironummer 3892084 t.n.v. Penningmeester TVE, Eemnes. Onder vermelding van: 'concert' en met opgave van het volledige adres. Na betaling ontvangt men de toegangkaart(en).

in de weg waar die gewenst is. Het mooiste zou natuurlijk zijn als iedere historisch geïnteresseerde tussen Vecht en Eem zowel lid zou zijn van de eigen historische kring als donateur van TVE, maar dat is iets waarvan we in dit lustrumjaar allen maar kunnen dromen.

Lustrumviering

In de afgelopen 35 jaar heeft TVE veel gedaan en veel bereikt. En er is nog steeds veel te doen. De geschiedenis van het gebied is nog altijd niet helemaal beschreven. Er zijn nog veel leemtes, telkens duiken er weer nieuwe thema's op en – net als in de officiële geschiedwetenschap – nieuw invalshoeken en probleemstellingen. Daarom is ons lustrum tegelijkertijd een aansporing om door te gaan. TVE viert het lustrum op verschillende manieren. Naast het uitgeven van een extra dik lustrumnummer met artikelen en interviews over de oprichting en geschiedenis van TVE, organiseren wij een lustrum- en bevrijdingsconcert en de feestelijke lustrumviering. Op zaterdag 24 september de Open Dag van TVE in het Vesting Museum te Naarden.

Henk Michielse, (voorzitter van TVE)

Viering van het 35-jarig bestaan van TVE

Datum: vrijdag 27 mei 2005, 20.00 uur

Plaats: Burgerzaal Stadhuis Naarden

Ter viering van het 35-jarig bestaan organiseert TVE een lustrumbijeenkomst op de plaats waar TVE werd opgericht: de Burgerzaal van het Stadhuis te Naarden, welwillend ter beschikking gesteld door het Naardens College van B&W. De donateurs van TVE worden van harte uitgenodigd tot deelname aan de lustrumviering.

Programma

Openingstoespraak door Dr. J.P. Rehwinkel, burgemeester van Naarden

Feestrede over de geschiedenis van het Gooi e.o. door Prof. Dr. Piet Leupen

Omkransd door een *muziekensemble* en door *video-werkstukken* van *middelbare scholieren*.

Receptie voor donateurs, aangesloten organisaties, subsidiërende gemeentebesturen, relaties.

Aan de feestelijke lustrumviering wordt meegewerkt door de leden van de TVE Werkgroep Klederdrachten en door de Stichting Omgevingseducatie.

Opgave tot deelname

De deelname is gratis. Belangstellenden worden wel verzocht zich tevoren op te geven bij de penningmeester van TVE, Plantsoen 14, 3755 H.J. Eemnes (Tel. 035-5310115). Zij ontvangen dan de toegangskaart(en).

NOG STEEDS VERKRIJGBAAR

De geschiedenis van onderstaande families werden beschreven in het kwartaalblad van de HKE.

Deze boekjes hebben wij nog in een beperkte aantal op voorraad.

Ze zijn te bestellen bij J.van Wijk, tel. 5314689 of te koop tijdens de openstelling van de Oudheidkamer.

Slechts **€ 4,-** per boekje

1983/1	Bell	1991/4	Koppen
1982/2, 1996/4	Bieshaar	1992/1	Kroeskamp
1982/1	Blom	1982/4	Van de Kuinder
1988/2	Bos	1994/2	Laan
1999/4	Van den Berg	2000/2	Luijf
1991/2	Van Beyeren	1994/1, 2001/2	Makker
1993/4	Breunesse	1997/1	Manten
1998/4	Brouwer	1987/4	Mol
1986/3, 1996/3	De Bruijn	1998/2	Nagtegaal
1984/2	Dop	1997/2	Van Oostrum
1983/3	Eek	1985/3	Pas
1997/4	Eggenkamp	1995/2	Pen
1984/3	Van Eijden	1990/2, 1990/4	Perier
1989/3	Elders	1999/3	Riggeling
1988/4	Van Essen	1983/2	Roodhart
1981/2, 1990/3	Fecken	1981/2	Roos
1992/4	Frantsen	1991/3	Rozenberg
1989/1	Groen	1983/4	Ruizendaal
1987/2,		1986/2	Scherpenzeel
1988/3, 1998/3	Hagen	1995/4	Schouten
2000/1	Harskamp	1995/3	Seldenrijk
1984/4	Heek	2001/1	Smederijen Eemnes
1984/1	Hilhorst	1991/1	Snel
1988/1	Hoogeboom	1990/1	Stalenhoef
1996/2	Horst	1987/1	Stoutenburg
1989/2	Van IJken	1985/4	Van der Wardt
1999/2	Van Isselt	1982/3	Van Wegen
1999/1	Jongerden	1992/3	Wiggerts
1993/2	Keizer	1985/1	Van Wijk
1981/4	Van ('t) Klooster	1987/3	Wortel
1998/1	Van Klooster	1989/4	Van Woudenberg
1997/1	Koelewijn	2001/2	Zanoli

Wie doet er mee? Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen en die kan helpen aan materiaal kan contact opnemen met de desbetreffende personen:

Livia van Eijle, Geuzenweg 284, Hilversum, tel. 5882835

is bezig met:

- klederdrachten van Eemnes en omgeving. Wie helpt mee uit te zoeken wat er vroeger in Eemnes aan klederdrachten gedragen werd. We hebben heel mooie inventarisatie-formulieren. We zoeken alleen nog een paar mensen erbij om ze in te vullen. Dit met de kleding in de hand of aan de hand van oude foto's.

Wie helpt?

Wiebe van IJken, tel. 5389367
Bertie van Wijk-Blom, tel. 5314689
Henk van Hees, tel. 5389849

zijn bezig met:

- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen wanneer u de mogelijkheid biedt om kopietjes te laten maken van uw bidprentjes.

Henk van Hees,
Kerkstraat 15, tel. 5389849
Bertie van Wijk-Blom,
Raadhuislaan 39, tel. 5314689
zijn bezig met:

- de familie Hoofd
- de familie Van ('t) Klooster
- de familie Fokken
- de familie Van Aken

Gevraagd:

o.a. familieverhalen, foto's, familie-berichten.

Inleveren kopij

Kopij

- handgeschreven of getypt in overleg met redactie,
- op diskette (met afdruk) en illustratiemateriaal naar J. Smids, Graanoogst 3,

- per e-mail (tekst) aan jvgelder@xs4all.nl

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 mei 2005.